

PRAVOS Pravni fakultet Osijek
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Bilten Pravne klinike Pravnog fakulteta u Osijeku

OSIJEK PRO BONO

<http://klinika.pravos.unios.hr/>

KLINIKA NEWS

Osijek, siječanj 2023., broj 5

TEMA BROJA

**ZAŠTO
(NE) TREBA
STUDIRATI
PRAVO?**

Izdavač: Pravna klinika Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO, Ribarska 1, 31000 OSIJEK – HR; osijekprobono@gmail.com

Zvonimir Jelinić / glavni urednik; Arijana Raspudić / izvršna urednica; Dizajn i tisak / Grafika d.o.o. Osijek

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
pravosuđa

Ovaj bilten financiran je sredstvima iz projekta odobrenog od strane Ministarstva pravosuđa na temelju natječaja za financiranje projekata ovlaštenih udruga i pravnih klinika za pružanje primarne pravne pomoći

Piše: Izv. prof. dr. sc. Zvonimir Jelinić

Zašto je kliničko pravno obrazovanje važno i zašto danas (ne) treba studirati pravo?

Pravna klinika “OSIJEK PRO BONO” započela je sa svojim djelovanjem 2016. godine i početkom 2023. ulazi u osmu godinu neprekidnog rada. Broj studenata kliničara oscilirao je tijekom godina. Tijekom prve dvije godine cilj je bio popularizirati Kliniku i njezinu metodu podučavanja pa je Klinika bila otvorena za sve studente koji su željeli iskusiti rad u pravnoj praksi.

Kasnije su se radi unapređenja kvalitete rada i boljeg praćenja uspješnosti u pružanju pravne pomoći uveli procesi selekcije da bi nakon toga, posebno nakon pandemije i svih s njom povezanih događaja Klinika opet postala otvorena za studente viših godina koji žele stjecati znanje i iskustvo u pravnoj praksi.

Dva su temeljna razloga za ponovno (široko) otvaranje kliničkih vrata.

Prvo, broj studenata koji studira pravo je u drastičnom padu. Danas svjedočimo da na višim godinama studija nastavu pohađa jako mali broj studenata uslijed čega nerijetko nastaju problemi s formiranjem optimalnih nastavnih grupa. Ako je broj studenata na godini jako mali tada je teško provoditi kvalitetne diskusije i aktivirati studente da obavljaju nastavne pripreme, kritički promišljaju i formiraju sudove o pojedinim pravnim pitanjima i temama.

Neovisno o broju studenata koji dolaze na nastavu neki oblik nastavnog procesa mora opstati kako bi se na formalnoj razini zadovoljili zahtjevi iz studijskog programa. S druge strane, Klinika kao studentski odvjetnički ured ne može funkcionirati bez optimalne studentske participacije i podrške.

Broj zahtjeva za pravnom pomoći koji administrira Klinika OSIJEK PRO BONO je visok, a osim toga većina pristiglih zahtjeva nakon provedene trijaže zahtijeva hitnu reakciju studentske grupe, obradu slučaja i brzo informiranje stranaka o njihovoj pravnoj situaciji i pravnim mogućnostima koje imaju na raspolaganju. S malim brojem studenata i visokim brojem predmeta hitra reakcija u pružanju pravne pomoći mogla bi izostati i tada bi sama suština i narav pravne pomoći koju Klinika pruža došla u pitanje.

Drugi razlog tiče se promjena koje se događaju u hrvatskom pravnom sustavu. Naime, danas tijekom studiranja prava svim studentima koji žele postati dobri pravnici imperativ je čim prije doći u kontakt sa stvarnim, “živućim” pravom. Studenti danas osjećaju i znaju da se način na koji pravo funkcionira u praksi u mnogim svojim aspektima bitno razlikuje od onoga što se podučava na Fakultetu ili materija koja se podučava uopće nema svoju eksplikaciju u praksi.

Upravo pristupajući Klinici studenti dobivaju priliku vidjeti što pravo doista jest i kako ono zapravo funkcionira na podlozi pravnih problema s kojima nam se obraćaju naši građani. Klinika ujedno predstavlja idealni mehanizam za provjeru vlastitih sposobnosti snalaženja u kompleksnom hrvatskom sustavu stvaranja i primjene prava te, osim toga, u Klinici studenti doista mogu steći korisna znanja i vještine, ovo često neovisno o tome na koji će pravnim poslovima studenti sutra raditi.

Konkretno, studenti kliničari imaju priliku razvijati sposobnost detekcije problema u njegovoj suštini, izravno komunicirati s osobama koje traže pravnu pomoć i grupno raditi na rješavanju predmeta. Studenti kliničari uče da je izuzetno važno uvijek provjeriti kako pravna praksa pristupa rješavanju neke pravne stvari, da prilikom pisanja općih pravnih informacija i mišljenja uvijek treba težiti jednostavnom izražavanju i nikada biti preop-

širan te da, isto tako, uvijek treba težiti davanju kirurški preciznih odgovora na upite stranaka.

Pružanje pravne pomoći nije jedini posao s kojim se bavi Klinika. Ona predstavlja sustav koji studentima omogućava i sudjelovanje u nekim nadasve kreativnim programima čija realizacija uvijek stremi ka tome da bude komplementarna s kliničkim ciljevima. Na primjer, pisanje doprinosa za Bilten potiče studente da razvijaju kritičko mišljenje i pokazu svoju sposobnost pisanja i analize različitih društvenih i pravnih situacija. Sudjelovanje u inovativnim digitalnim “street law” projektima edukativno-informativnog karaktera, poput snimanja pravnih emisija za lokalnu televiziju, studentima je dalo priliku da otklone strahove vezane uz javni nastup. Nastupi pred sudom jednako kao profesionalna komunikacija sa strankama i kolegama i kolegicama pravnici moraju odisati samopouzdanjem, a ono će biti potpuno samo ukoliko je materija koja se raspravlja i prezentira svestrano istražena i analizirana. Digitalizacija anonimiziranih općih pravnih informacija omogućava studentima da dobiju uvid u značaj i ulogu prava u životu društva jer ukoliko građani nemaju svijest o svojim obvezama, ali i potrebi da, kada je to oportuno, štite svoja prava svim pravnim mogućnostima koje im stoje na raspolaganju, tada opće stanje vladavine prava i pravne sigurnosti može nazadovati i na kraju postati toliko loše da se ono više ne može popraviti u nekom kratkom ili srednjem roku.

Rastuća svijest studenata o tome što pravo danas jest stoji u najbližoj vezi s činjenicom da je broj studenata uključen u rad Klinike protekle akademske godine bio je impozantan unatoč tome što na Pravnom fakultetu Osijek pravo redovito studira tek mali broj studenata.

U Klinici trenutno djeluje osam kliničkih radnih jedinica koje ukupno broje 47 studenata. Studenti kliničari tri puta tjedno u prostoru Klinike održavaju dežurstva, zaprimaju upite stranaka, obavljaju intervju, razgovaraju o slučajevima i obavljaju druge radne zadatke.

Broj studenata koji je uključen u rad Klinike samostalno progovara o tome koliko je vrijedno, ujedno i prijeko potrebno tijekom studija prava doći u doticaj s pravom koje živi u hrvatskoj zbilji i svakodnevnici.

U tom smislu, pravo danas ne trebaju studirati oni koji misle da je realno postati premijer, predsjednik države, ministar ili osoba koja će biti visoko pozicionirana u strukturi državne vlasti. Čak i ptice na grani znaju da “osvajanje” takvih visokih pozicija prvenstveno ovisi o političkom angažmanu te rijetko o stvarnom znanju i profesionalnim sposobnostima. Osim toga, broj tih i takvih radnih mjesta je mali, a brojnost okolnosti koje se trebaju ispreplesti nepredvidiv.

U tom smislu, pravo danas trebaju studirati one mlade osobe koje svoju budućnost vide u struci, dakle kao odvjetnici, suci, državni odvjetnici, pravnici u sustavu državne i lokalne (samo)uprave ili, pak, korporativni pravnici u društvima u domaćem ili stranom vlasništvu. Pravo trebaju studirati i oni koji se nakon stjecanja diplome nadaju brzom prvom zapošljavanju. Naime, ukoliko se pozitivni trendovi nastave i ne dođe do nekih novih europskih i svjetskih (financijskih) kriza, zapošljivost pravnika u bliskoj budućnosti trebala bi biti sasvim drukčija od vremena kada je ponuda pravnih poslova bila slaba, a broj diplomiranih pravnika koji traže zaposlenje visok. Vrijeme brzo prolazi i sve se brzo mijenja pa sada svjedočimo situaciji u kojoj veliki broj osoba koje rade na pravnim poslovima čekaju umirovljenje. Treba očekivati i da će se plaće za pravnike početnike i

one s iskustvom u budućnosti usklađivati s općim trendom rasta primanja i stopama inflacije.

Nije naodmet reći i to da dostupne informacije sugeriraju kako nije rijetkost da se slobodna radna mjesta u sudovima i državnim odvjetništvima teško popunjavaju čak i nakon višekratnih natječaja, dok istovremeno svjedočimo situaciji u kojoj tek mali broj srednjoškolaca optira za studiranje prava. Razumno je očekivati da će se problem male produkcije pravnika početi prelijevati na tržište rada, pa bi u budućnosti, čak i ako se pristupi provođenju stvarnih reformi u pravosuđu i sustavu javne uprave, ponuda radnih mjesta za pravnike u okrilju državnog i privatnog sektora mogla biti sasvim zadovoljavajuća.

Pitanje zapošljivosti je jako važno jer mladi ljudi koji završe srednju školu prilikom odabira svoje buduće karijere, često nesvjesni kvalitete fakultetskih programa i načina na koji se oni izvode, redovito, a prema nekim istraživanjima i prvenstveno, uzimaju u obzir zapošljivost unutar pojedinih sektora i primanja koja će u budućnosti moći ostvarivati.

Za razliku od mnogih drugih zanimanja koja već sada nisu ili će veoma brzo prestati biti atraktivna uslijed izuzetno intenzivnih demografskih i društvenih promjena, potencijalna naklonjenost budućeg tržišta rada pravnici može djelovati poticajno za odabir studija prava među srednjoškolcima. Ne treba izgubiti iz vida niti činjenicu da je pravo specifična društvena disciplina i nezaobilazan društveni fenomen zato što čitavo društvo počiva na pravu i bez prava niti jedno društvo ne može funkcionirati i napredovati.

Na ovom mjestu nije naodmet postaviti pitanje treba li pravo studirati vodeći se isključivo računicom da će nakon završetka studija biti moguće pronaći zaposlenje u struci i na taj način ostvarivati izvor prihoda? Postoje li neke druge okolnosti o kojima treba voditi računa, na primjer, je li pravo zanimljiv i intelektualno izazovan studij?

Drugim riječima, što pravni studij danas osim mukotrpnog procesa stjecanja diplome uopće nudi mladim osobama? Svi znamo da diploma predstavlja papir „bez kojega se ne može“, ali istovremeno diploma jako malo progovara o intelektualnim i profesionalnim sposobnostima neke osobe što se veoma često može vidjeti u medijima iz diskursa, ponašanja, u krajnjoj liniji i rezultata osoba koje imaju ne samo diplome, već i doktorate znanosti.

Naprosto postavlja se pitanje ima li smisla najbolji dio života (a to je po svojoj prilici studentsko doba) protratiti na studiranje prava unutar sustava koji je duboko zastario, ne potiče kritičko razmišljanje, sustava koji tijekom nastavnog procesa ne iziskuje ili slabo potiče raspravljanje tijekom nastavnog procesa, sustava koji ne prati promjene u svijetu pravnog obrazovanja te u konačnici sustava koji tek u maloj mjeri obvezuje i potiče na stjecanje praktičnih znanja i vještina? Lako ćemo se složiti o tome da nije dobar sustav koji u mnogim svojim aspektima funkcionira samo radi ispunjavanja neke bezlične akademske forme, ovo poradi same forme i održanja njezine institucionalne podloge, jednako kao što nije dobar sustav koji ne čini ništa, ili ne čini dovoljno, kako bi studentima omogućio dobivanje stvarnog, kvalitetnog pravnog znanja te usputno (obvezujući i kontinuirano) stjecanje konkretnih pravnih vještina i sposobnosti. Nije nevažno spomenuti da ako u budućnosti na pravnim poslovima budu radile osobe koje nisu primile kvalitetno pravno obrazovanje tada se postavlja

pitanje postoji li uopće kvalitetna osnova za daljnji razvoj hrvatskog pravnog sustava i društva u cjelini?

Monotono i apstraktno studiranje prava kod studenata nikada ne može pobuditi entuzijazam za pravo i potpuno aktivirati njihove intelektualne kapacitete. Potonje stoji u najbližoj vezi s pitanjem koje je postavljeno u naslovu ovog teksta: zašto danas treba odnosno ne treba studirati pravo i zašto je važno očuvati i maksimalno podržavati rad Klinike koja već sedam godina pokušava oplemeniti proces studiranja na Pravnom fakultetu Osijek pružajući studentima mogućnost da rade sa strankama i na taj način uče o pravu te podredno da budu kreativni i sudjeluju u realizaciji raznovrsnih projekata.

Pravo je studij koji je različito organiziran u različitim državama svijeta. Nije riječ samo o tome da se trajanje studija prava razlikuje u pojedinim državama, da su uvjeti za pristup pravosudnom ispitu različiti te da se situacije na tržištu rada za pravnike mogu značajno razlikovati. Naime, postoji puno razlika i kada je riječ o metodološkom pristupu u poučavanju studenata prava. U nas, svima je poznato, pravo se mahom podučava ex cathedra, često na potpuno neprimjeren, zastario, ponekad i krajnje nedoličan način poput prijenosa informacija napisanih na prezentacijama iako su te informacije lako dostupne i jasno naglašene u temeljnoj literaturi. Posebno je nekonstruktivno kada se nastavni procesi svode na “dijeljenje” tema koje studenti potom izlažu te na taj način međusobno razmjenjuju informacije koje su ionako sastavni dio sadržaja nekog kolegija. Takve forme “prijenosa znanja” štetne su za studente i one se nikada ne koriste na fakultetima koji brinu o svojim studentima i vode računa o kvaliteti nastavnog procesa. Fakulteti koji vode računa o kvaliteti nastavnog procesa uvijek nastoje svoje nastavnike potaknuti da koriste različite metode kliničkog pravnog obrazovanja jer je važno da nastava bude zanimljiva i uzbudljiva. Takva nastavna izvedba ne mora se provoditi isključivo u sklopu pozitivnopravnih kolegija, već se i svi drugi kolegiji mogu oplemeniti s kreativnim pristupom u procesu prijenosa znanja.

Podsjetimo, cilj nastavnog procesa ne može i ne smije biti samo prijenos informacija iz udžbenika i popratnih materijala, već je sve ključne pravne institute i pitanja potrebno objašnjavati i kontekstualizirati s nekim događajima iz prošlosti ili sadašnjosti. Izučavanje i rasprava konkretnih događaja i slučaja tijekom predavanja omogućava da se mnoga odlučna pravna pitanja rasprave u njihovoj suštini te da se po potrebi obuhvate i druga prateća pitanja i instituti.

Monotona nastava tijekom koje nastavnik govori i studenti šute (on-line nastava se u tom smislu pokazala potpuno promašenom), nastava tijekom koje nema razmjene mišljenja između nastavnika i studenata, nastava tijekom koje nitko ne postavlja pitanja, nastava čija podloga nisu, kad god je to moguće i primjereno, konkretni slučajevi i pojave iz prakse, nastava tijekom koje su studenti samo pasivni promatrači i slušači nekoga tko prezentira sadržaj propisa ili, pak, neka svoja viđenja nekog problema nije nastava i takav nastavni pristup se rijetko može vidjeti na probitačnim pravnim fakultetima u svijetu.

Riječ je naprosto o tome da od samog početka studiranja studenti prava moraju biti aktivni sudionici procesa intelektualne razmjene - razmjene mišljenja i viđenja o nekom pravnom pitanju i problemu. Jedino se na taj način može postići da se studenti prava polako i temeljito počnu formirati kao pravnici koji će imati hrabrost, spremnost, odlučnost, logiku i sposobnost usmenog i pismenog diskursa. Sutra će se jedino na taj način obrazovani pravnici moći ozbiljno hvatati u koštac s konkretnim pravnim problemima i pitanjima, zadirati u njihovu suštinu te razumjeti značaj, ulogu i modalitete primjene pojedinih pravnih načela na situacije iz prakse.

Ukoliko intelektualni kapaciteti studenata prava nisu provocirani te ukoliko se studente ne potiče na kritičko sagledavanje društvenih pojava i razvoj sposobnosti vođenja argumentiranih diskusija studenti prava neće biti u stanju donositi odluke i pisati podneske. Mehanička aplikacija i produkcija prava na temelju sveprisutnih obrazaca poput ugovornih, tužbenih, sudskih i inih obrazaca, a to je nešto što se svestrano čini u okviru mnogih poslova u praksi, nije posao koji zahtijeva diplomu prava - tu je nerijetko riječ o poslovima koje može obavljati svaka pismena osoba jer je potreba za razmišljanjem, istraživanjem i kontekstualiziranjem pravnih pojava i instituta svedena na minimum.

Postoji puno modela prijenosa znanja čiji je cilj studente opskrbiti s intelektualnim kapacitetom i dovoljnom količinom praktičnih vještina za snalaženje u nikada zamršenijem svijetu (domaćeg i međunarodnog) prava. Temeljni i naizgled jednostavni instituti iz građanskog ili neke druge grane prava ne mogu se naučiti ako su samo memorirani na bazi informacija iz knjiga ili zakona i kao takvi samo preneseni studentima tijekom predavanja.

Mala je šansa da će najbolji student koji je o nekom pravnom institutu sve naučio, ali isti nije osjetio na bazi slučaja iz prakse biti u stanju na konkretan upit dati kvalitetan odgovor (problemu dihotomije između onoga što se podučava i što u stvarnosti jest ili može biti smo nebrojeno puta svjedočili u kliničkoj praksi).

Činjenica koja je veoma važna i koju ne smijemo zemariti je da se u Hrvatskoj dogodilo ono što se davnih dana dogodilo drugdje u svijetu, a to je da je sudska praksa postala veoma važan izvor prava i danas imamo situaciju da upravo praksa pokazuje kako se pravo stvara i mijenja putem snage argumenata koji izviru na podlozi kritičkih promišljanja.

Upravo stoga na nastavnicima i njihovim suradnicima je velika odgovornost da pokrenu reformske procese i stvore okvir za transformaciju sustava prijenosa znanja, osmisle i počnu rabiti jedan potpuno drukčiji model u kojemu će studenti prestati biti objekti te postati subjekti nastavnog procesa.

Bez jedne takve svestrane transformacije nastavnog procesa studij prava neće biti u stanju ostvariti novi zamah i svježinu. Također, ne smijemo smetnuti s uma da je upravo usmena predaja o studiju nešto što mlade ljude može potaknuti da studiraju pravo. Usmena predaja i disperzija informacija među studentima o kvaliteti nastavnog procesa i mogućnostima koje studij predstavlja najbolju reklamu za studij prava i kada takva reklama postoji sve druge postaju suvišne.

U hit filmu Legally Blonde, Elle Woods upisuje studij prava na Harvardu kako bi impresionirala svog ambicioznog bivšeg dečka i dokazala mu kako je ona dovoljno pametna i ozbiljna da bude njegova žena i dio njegove ugledne obitelji. Kada bi se takav film snimao o meni, moje studiranje prava ne bi impresioniralo obitelj mog hipotetskog dečka, ajmo reći studenta medicine, te bi smatrali da ja nisam dovoljno perspektivna za njihovog sina jer studiranje prava jednostavno više “nije na glasu”. Nekada se studiranje prava uvažavalo, cijenilo i poticalo, no ja iz vlastitog iskustva znam da to definitivno više nije tako.

Kada sam u 4. razredu srednje škole konačno odlučila što želim studirati, ljudi oko mene, najblaže rečeno, nisu bili oduševljeni mojim izborom. Bila sam odlikašica u jednoj od najboljih osječkih gimnazija, kroz cijelo školovanje sam bila odgovorna, marljiva i puno sam učila, pa se od mene dosta očekivalo. Kada bih na njihovo pitanje što planiram upisati veselo odgovorila pravo, gledali bi me s blagim razočaranjem. “Pa zašto!” ili “A da još malo razmisliš?” bile su najčešće reakcije. Moji osobni favoriti bili su moja teta koja mi je rekla da ne zna nikoga tko voli odvjetnike i mama moje prijateljice koja je kada sam joj rekla da ću upisati pravo samo neugodno šutjela. Sva sreća da je njena kći planirala upisati logopediju. Svi najbolji učenici upisivali

Treba otvoreno priznati i to da je za takvu jednu veliku transformaciju i reformu načina na koji se nastavni proces odvija potrebno dvoje. Osim što nastavnici i njihovi suradnici moraju puno raditi na sebi, doći u doticaj s praksom i uložiti puno napora da promijene cjelokupnu paradigmu prijenosa znanja, takvu reformu moraju podržati i sami studenti. Oni to najbolje i najjednostavnije mogu činiti ukoliko na svaku najavljenju i tematski određenu nastavu dolaze adekvatno pripremljeni, dakle da redovito čitaju zadane materijale, prate objave sudova, razmatraju odluke sudova te, u konačnici, da participiraju u radu Klinike. Opće je saznanje da Pravna klinika OSIJEK PRO BONO danas predstavlja jedini klinički sustav koji studentima omogućava kontinuirani susret s pravnom praksom i stalni angažman na razvoju praktičnih pravnih znanja i vještina. Ne smijemo zaboraviti da nitko ne prisiljava studente da pristupe Klinici već oni to čine na dobrovoljnoj osnovi i to jasno progovara o svijesti studenata o koristima koje im pruža sudjelovanje u radu Klinike.

Zaključno treba reći da treba dobro razmisliti o studiranju prava zato što je koncept prijenosa znanja koji se njeguje uglavnom loš i neodrživ i njega je potrebno značajno reformirati po uzoru na sustave koji se favoriziraju drugdje u razvijenom svijetu. S druge strane, ako bi se nastavni proces odmaknuo od puke reprodukcije sadržaja iz literature i usredotočio na kontekstualizaciju pojedinih pravnih instituta sa stvarnim i izmišljenim slučajevima iz pravne prakse, dakako u kombinaciji s nizom drugih promjena u sustavu i programu studiranja, pravni studij učinio bi se zanimljivim, atraktivnim, intelektualno poticajnim, nadasve aktualnim te u konačnici uzbudljivim što bi studiju prava omogućilo da povrati i oživi svoju važnu ulogu i mjesto u sklopu hrvatskog društva i hrvatskog sustava visokog obrazovanja. Takav pravni studij bio bi pravi odabir i čvrsti oslonac za pojedinačne probitke, istovremeno i okosnica za unaprjeđenje cjelokupnog hrvatskog društva i pravnog sustava. ■ Z. J.

su farmaciju, medicinu, logopediju, elektrotehniku, računarstvo... poslove koji su bili traženi na tržištu rada i koji su obećavali velike plaće. Pravo već dugo nije na listi najpoželjnijih fakulteta među budućim studentima. Razloga je dosta, od već spomenutog tržišta rada na kojemu ponuda za mlade pravnike i nije najbolja, preporuka HZZ da je potrebno smanjiti broj upisanih na pravo, do sveopće loše percepcije o pravnicima u društvu zbog raznih afera i stanja u pravosuđu. Općenito se smatra da je pravo dosadno, suhoparno, da je puno štrebanja napamet, a i smatra se da plaće koje se mogu očekivati nisu adekvatne uloženom trudu da bi se pravo i završilo. Bojim se da se situacija sa studijem prava nalazi u neakvom začaranom krugu, jer dok god se ne bude poticalo najbolje učenike da upisuju pravo, neće se ni poboljšati situacija s pravosuđem, a posljedično i bolja slika pravnika u društvu. Ipak, smatram da se jedino “isplati” studirati ono što voliš i što te stvarno zanima jer ti onda neće biti ni teško, ni dosadno, ni suhoparno, a i dobrih rezultata sigurno neće nedostajati. Ja sam sa svojim izborom zadovoljna, mislim da sam dobro izabrala i da ponovo biram opet bih učinila isto. Tijekom studiranja sam shvatila da većina loših stvari koje ljudi govore o pravu zapravo nije istina pa sa svojim primjerom pokušavam pokazati ljudima da studiranje prava zapravo može biti stvarno zanimljivo i poticajno. ■ P. M.

Piše: Borna Crnomarković

Plaće magistara prava

Ako je vjerovati filmovima i raznim serijama, biti pravnik jedno je od najunosnijih i najprestižnijih zanimanja koje osoba može obavljati. No kakva je realna situacija? Koliko pravnici stvarno zarađuju i koliko ova zlatna diploma uistinu vrijedi?

Velika razlika postoji, naravno, u samom mjestu zaposlenja- radi li osoba u privatnom ili javnom sektoru. Ako je vjerovati anketi o zapošljivosti koju je proveo naš fakultet između 2015. i 2020. godine, većina bivših studenata (oko 32%) svoju karijeru započinju kao vježbenici u odvjetničkim uredima i društvima, pa ćemo prema tome, naše promatranjem plaća započeti u privatnom sektoru.

Kako bi osoba mogla otvoriti svoj ured i zastupati stranke u nekim ozbiljnijim sudskim predmetima ili uopće pristupiti pravosudnom ispitu, ona se prvo mora zaposliti kao odvjetničku vježbenik. Plaće odvjetničkih vježbenika (u privatnom sektoru, na sudu više riječi kasnije) su definirane kolektivnim ugovorom između Hrvatske odvjetničke komore i vježbenika. Ove godine (22. veljače. 2022.) sklopljen je novi kolektivni ugovor koji nalaže kako minimalna plaća odvjetničkog vježbenika mora biti 6500kn mjesečno bruto (znači oko 5000kn neto) za osobe bez položenog pravosudnog ispita, a 8000kn bruto (oko 6000kn neto) za osobe s položenim. To je naravno propisani minimum koji mora biti isplaćen, pa tako možemo logički zaključiti da taj iznos može biti i veći, no realno, to se ne događa. Praktički ni jedan ured neće vježbenike plaćati preko minimuma, pa je ta brojka faktički totalno reprezentativna za sve. Nisu to neki veliki novci za dosta opsežan i često nepoželjan dijapazon poslova kojeg vježbenici obavljaju, no ako se usporedi s plaćama drugih magistara i prvostupnika na njihovim prvim poslovima, to je otprilike i neki prosjek. Istraživanjem Agencije za znanost i visoko obrazovanje utvrđeno je kako čak 40% novodiplomiranih osoba za svoj prvi posao primaju plaću između 5000 i 7500kn, dok njih čak 36% zarađuje i manje od 5000kn neto.

Nakon kalvarije pravosudnog ispita, počinju se otvarati mnoga vrata u smislu zapošljavanja. Iako on nije

nužan, i mnogi ga magistri prava uopće ne polažu, bez njega pronalazak posla postaje vrlo težak i većina se diplomiranih pravnika ipak opredjeljuju za njega. Izračunati prosječnu plaću u odvjetništvu je skoro pa nemoguće zbog velike nejednakosti u količini poslova između pojedinih ureda i društava. Odvjetnici svoje klijente naplaćuju prema odvjetničkoj tarifi u kojoj su definirane određene postupovne radnje prije, tokom i nakon ročišta i cijena koja se za njih naplaćuje. Iz toga logično proizlazi: “što više posla to više para”, no problem je naravno, nalazak posla. Najprominentniji i istaknutiji odvjetnici mogu bez problema zaraditi i preko 20 000 kuna mjesečno, dok si veliki dio njih jedva uopće uspije isplatiti plaću nakon svih troškova.

Upravo zbog te nesigurnosti, velika većina magistara prava posao radi u različitim firmama, bankama i drugim trgovačkim društvima. Prosječna plaća pravника u Hrvatskoj je oko 8000kn neto, no ona je naravno ovisna o radnom iskustvu, različitim drugim specijalizacijama, edukacijama i znanjem praktičkih vještina poput jezika. Savjetnici, revizori i referenti u bankama primjerice često imaju plaće iznad 10 000kn, dok voditelji ureda i korporativni pravnici za trgovačka društva (naravno ovisno o veličini društva), u pravilu zarađuju preko 8000kn.

Izračunavanje plaća u javnom sektoru puno je jednostavnije i egzaktnije jer su one definirane zakonima i podzakonskim propisima, pa se za svako radno mjesto zna točno što očekivati. Analogno početnom dijelu teksta, proučavanje plaća u javnom sektoru započet ćemo vježbeništvima u pravosuđu.

Svake otprilike dvije godine, Ministarstvo pravosuđa i uprave raspisuje javni natječaj za sudačko i državnoodvjetničko vježbeništvo na koji se mogu prijaviti magistri prava. U slučaju da budu primljeni, oni mogu očekivati plaću od otprilike 7000kn bruto (oko 5500kn neto). Ta plaća (pa i plaća svih službenika u pravosuđu) se računa množenjem koeficijenta radnog mjesta (u ovom slučaju 1.113 za vježbenike) i osnovicom za javne i državne službe (trenutno oko 6300 kuna, no potpisan je novi ugovor i ona će sljedeće godine porasti).

Nakon uspješno položenog pravosudnog, ako osoba ostane na sudu ili u državnom odvjetništvu i bude izabrana za savjetnika, može očekivati plaću od oko 7000kn neto. U slučaju da ju državnoodvjetničko vijeće (ili državno sudbeno vijeće, plaće su iste) izabere za zamjenika općinskog državnog odvjetnika (ili suca na općinskom sudu) može očekivati plaću od preko 10 000kn. Kada osoba bude izabrana za pravosudnog dužnosnika, njihova se plaća počinje računati po drugoj osnovici, iz Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, gdje je osnovica 4700kn bruto, no i gdje su koeficijenti puno veći nego oni pravosudnih službenika. Plaće dužnosnika kreću se od spomenutih desetak tisuća kuna za suce općinskih sudaca i zamjenike općinskih državnih odvjetnika, do impozantne dvadeset i tri tisuće kuna za predsjednika Vrhovnog suda i Glavnog državnog odvjetnika. Štoviše, najviši suci i državni odvjetnici u Hrvatskoj čine 205 od 1000 najplaćenijih osoba u Republici Hrvatskoj.

Naravno, većina osoba u javnom sektoru ne radi u pravosuđu, već kao razni službenici i dužnosnici u javnoj i državnoj upravi. Plaće svih tih poslova definirane su različitim uredbama i poslovnici, no dvije glavne pravne norme koje uređuju većinu tih poslova su Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama i Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnoj službi. Neki raspon plaća je između 6000kn do 8000kn neto za početne pozicije savjetnika, suradnika, tajnika i referenata, do visokih 14 do 16 000kn za rukovodeće službenike, glavne savjetnike i predstojnike raznih ureda i uprava. Diplomati na primjer, zanimljivo, imaju plaće između 5500kn neto za najniže attachée do oko 9000kn neto za veleposlanike.

Glavni uvjet na kojem se temelji plaća, pa tako i posao, je radni vijek. Napredovanje u više rangove državne i javne službe zahtjeva određeno vrijeme rada na poslovima nižeg koeficijenta. Pa tako zapošljavanje kao, primjerice, viši upravni savjetnik zahtjeva minimalno 4 godine radnog iskustva.

U Hrvatskoj vlada neko opće mnijenje ekstremnog pesimizma za tom famoznom diplomom pravnog fakulteta. Istina, magistara prava je mnogo, možda i više nego što tržište zahtjeva, ali opseg poslova koje zauzima pravna struka u društvu je golema i ona je stalno potrebna. Pravnici (generalno), ne zarađuju suludo masne pare kako je to često dramatiizirano u filmovima i serijama, no njihovi prihodi su pravilu respektabilni i, u usporedbi s nekim drugim diplomama, superiorni.

Pitanje jesu li ti novci prikladni pravnoj struci i jesu li oni prihvatljivi relativno uloženom trudu uopće prolaska pravnog fakulteta i zahtjevnosti struke općenito, je pitanje koje ću, dragi čitatelji, ostaviti Vama za razmišljanje. ■ B. C.

Piše: Antonela Večerić

Pravac Bruxelles? Stažiranje i zapošljavanje pravnika u institucijama Europske unije

Već tijekom studiranja na Pravnom fakultetu budući pravnici razmišljaju o karijeri kakvu bi željeli imati. S obzirom na činjenicu da su pravnici potrebni u svim djelatnostima, završetkom Pravnog fakulteta pravnicima se nudi širok spektar poslova u raznim granama prava. Takvi poslovi većinom su teritorijalno ograničeni na područje Republike Hrvatske pa sukladno navedenome zanimljivo je i razmatrati mogućnosti zapošljavanja i stažiranja za pravnike izvan teritorija Republike Hrvatske. Kako je još 2013. godine Republika Hrvatska postala članicom Europske unije (u daljnjem tekstu: Unija) često se zaboravlja kako su državljani Republike Hrvatske građani Unije koji pod jednakim uvjetima kao i svi državljani država članica Unije mogu ostvariti uspješnu karijeru u različitim institucijama i pravosudnim tijelima Unije gdje će imati priliku raditi u jednom specifičnom europskom, multikulturalnom, višejezičnom i dinamičnom okruženju te sudjelovati u izgradnji budućnosti Unije.

Naime, Unija svim građanima Unije pa tako i pravnicima nudi razne mogućnosti zapošljavanja, ali i stažiranja u svojim institucijama, agencijama te Sudu Europske unije (u daljnjem tekstu: Sud EU) koje su većinom smještene u Bruxellesu i Luxembourgu. Pravnik koji je zainteresiran za posao u institucijama i agencijama Unije zapošljava se prijavom na natječaj koji objavljuje institucija Unije za koju je pravnik zainteresiran. Za odabir osoblja koje radi u institucijama Unije većinom je zadužen Europski ured za odabir osoblja (EPSO), a cijeli proces zapošljavanja ili stažiranja vrši se online te započinje izradom EPSO računa u sklopu kojeg se učitava dokumentacija potrebna za prijavu. Nakon što završi postupak prijave uspješni kandidati pravnici uvrštavaju se na „Popis uspješnih kandidata“ koji čini bazu podataka iz koje institucije Unije odabiru osobe koje će na koncu biti zaposlene. Postupci zapošljavanja u institucijama Unije razlikuju se prema kategorijama osoblja za koje se kandidati prijavljuju pa tako se postupci odabira razlikuju ovisno o tome prijavljuje li se osoba za posao kao stalno zaposleni službenik, ugovorno i privremeno osoblje, upućeni nacionalni stručnjak ili pripravnik. U institucijama i agencijama Unije pravnici se najčešće zapošljavaju na radna mjesta pravnika ili pravnika lingvиста. Općenito pravnici se bave pravnim aspektima povezanim s aktivnostima Unije pa tako pružaju pravne savjete, sudjeluju u zakonodavnom postupku Unije, provode pravna istraživanja, a mogu zastupati i institucije Unije u sudskim postupcima. Također, pravnici se zapošljavaju ovisno o njihovim ambicijama i uvjetima koje zadovoljavaju pa ukoliko pravnik nema višegodišnje odgovarajuće iskustvo da bi se mogao zaposliti u višem platnom razredu AD 7, može se prijaviti za razred AD 5 koji je ulazna razina za stalne administratore. Nadalje, pravnici se u okviru svog radnog mjesta bave raznim pitanjima kao što su kriminal, zaštita podataka, tržišno natjecanje, međunarodni sporazumi, zaštita potrošača, sprječavanje prijevара i bankarske usluge što naravno ovisi o osobnim preferencijama pravnika

koji se prijavljuje za posao. U kontekstu zapošljavanja pravnika u institucijama i agencijama Unije važno je spomenuti načelo kojim se Unija vodi, a povezano je sa zapošljavanjem u institucijama i agencijama Unije. Naime, riječ je o mobilnosti radnika u institucijama Unije čime Unija potiče da se osobe zaposlene u institucijama kreću unutar, ali i izvan institucija. Tako pravnici koji se prvotno zaposle u jednom području mogu nakon određenog vremena otići raditi na neko drugo radno mjesto ovisno o području koje ih zanima. U tom smislu možemo zaključiti kako se rad u institucijama Unije uvelike razlikuje od sustava Republike Hrvatske u kojem se pravnici većinom odlučuju za jednu granu prava kojoj posvete cijelu svoju karijeru.

Nadalje, pravnici lingvisti također su vrlo traženi u institucijama Unije i to upravo zbog izvrsnih jezičnih sposobnosti, ali i pravnog znanja stečenog na pravnim fakultetima koje im olakšava prevođenje propisa na druge službene jezike Unije. Također, važno je spomenuti kako se pravnici koji imaju izvrsne jezične vještine mogu zaposliti i kao vanjski prevoditelji u Sudu EU. S obzirom na to da se na razini Unije nastoji osigurati dostupnost sudske prakse na svim službenim jezicima Unije, služba za pravno prevođenje osigurava prevođenje pravnih dokumenata Suda EU i time jamči višejezično širenje sudske prakse i omogućuje svim građanima Unije da koriste sudsku praksu neovisno o tome kojim se jezikom služe. Služba za prevođenje ima preko 600 pravnika koji se bave prevođenjem dokumenata suda. Vanjski prevoditelji odabiru se na temelju poziva na nadmetanje koji se objavljuje u Službenom listu Europske unije. Prednost takvog posla je fleksibilan način rada, odnosno vanjski prevoditelji sami odabiru svoje mjesto rada jer se komunikacija odvija na daljinu te mogu prihvatiti količinu prijevoda koja im odgovara. Ovakav način rada omogućuje pravnicima da posao obavljaju kao dodatnu aktivnost i prilagode ga svojim mogućnostima. Također, važno je napomenuti kako vanjski prevoditelji sklapaju sa Sudom EU okvirni ugovor na određeno vrijeme te se bave prevođenjem pravnih tekstova sa službenih jezika Unije na hrvatski. Prema trenutno važećim podacima najtraženije je prevođenje s francuskog, engleskog, talijanskog, poljskog i španjolskog na hrvatski jezik.

Za studente koji trenutno studiraju na Pravnom fakultetu, ali i za diplomirane pravnike općenito posebice je zanimljivo spomenuti stažiranje u institucijama i agencijama Unije te u Sudu EU. Naime, pripravništvo je izvrsna prilika za pravnike koji su zainteresirani za rad institucija Unije i žele unaprijediti svoje znanje iz područja prava Unije prije nego li se odlučuju na trajnu karijeru u institucijama Unije. Najpoznatije institucije i agencije u okviru kojih se pravnici mogu prijaviti za stažiranje odnosno pripravništvo su Europski parlament, Europska komisija, Glavno tajništvo Vijeća (GTV), Europski revizorski sud, Europski odbor regija, Europski gospodarski i socijalni odbor,

Ured Europskog nadzornika za zaštitu podataka, Ured Europskog ombudsmana i Europska služba za vanjsko djelovanje. Iz navedenog proizlazi kako moguće stažirati u širokom spektru područja što naravno ovisi o osobnim ambicijama i željama pravnika koji se prijavljuju na stažiranje. Pripravništvo najčešće traje pet mjeseci, a moguće i kraće što ovisi o instituciji ili agenciji u kojoj pravnik želi odraditi pripravništvo. Ono je također u većini slučajeva plaćeno, no može biti i na volonterskoj razini. Pravnici koji se prijavljuju za pripravništvo moraju ispunjavati neke dodatne uvjete osim uvjeta građanina Unije a to su primjerice poznavanje najmanje dva službena jezika Unije. Najpopularnije institucije u kojima pravnici stažiraju su Europska komisija i Europski parlament pa ih je sukladno tome važno i posebno izdvojiti. Naime, stažiranje u Europskom parlamentu plaćeno je stažiranje koje traje pet mjeseci i provodi se u okviru programa Robert Schuman. Pravnici koji se odluče stažirati u Europskom parlamentu mogu stažirati u Bruxellesu, Luxembourgu i Strasbourgu gdje će imati uvid u rad Europskog parlamenta te obogatiti svoje obrazovanje i strukovno osposobljavanje. Nadalje, valja istaknuti i mogućnost da pravnici koji žele bolje razumjeti rad zastupnika u Europskom parlamentu mogu se izravno obratiti zastupnicima te poslati prijavu za stažiranje u Uredu zastupnika koje je također plaćeno. Nadalje, pravnici se često odlučuju i na plaćeno stažiranje u Europskoj komisiji koje se provodi u okviru programa Blue Book Traineeship te traje pet mjeseci, a provodi se dva puta godišnje u Ožujku i Listopadu. Za pravnike koji su posebno zainteresirani za pravo EU postoji mogućnost odradivanja vježbeništva u Sudu EU gdje pravnici imaju priliku raditi u potpuno drugačijoj okolini od one koja postoji u nacionalnim pravosudnim institucijama te u sklopu vježbeništva surađivati sa sucima i diplomiranim pravnicima iz drugih država članica. Pravnici se za vježbeničku praksu u Sudu EU prijavljuju preko aplikacije EU CV Online te mogu raditi u kabinetu suca ili nezavisnog odvjetnika ili u službama institucije kao što su Uprava za višejezičnost, Uprava za istraživanje i dokumentaciju, Odjel za terminološke projekte i koordinaciju, Uprava za komunikaciju i Tajništvo Općeg suda Europske unije.

Dalje, važno je napomenuti da doticaj s institucijama i agencijama Unije nije nužno vezan za završetak Pravnog fakulteta. Naime, studenti koje tijekom studija zanima pravo Unije i razmišljaju o karijeri u institucijama i agencijama Unije, mogu se prijaviti na natječaj za Studentskog ambasadora zapošljavanja u institucijama Europske unije. U okviru dužnosti Studentskog ambasadora budući pravnici mogu već tijekom studija dobiti uvid u rad institucija i saznati sve o mogućnostima zapošljavanja u institucijama i agencijama Unije te o postupcima koji prethode zapošljavanju i stažiranju. Uloga Studentskog ambasadora je promicanje zapošljavanja i stažiranja u institucijama i agencijama Unije u državi članici iz koje dolazi. Kako bi Studentski ambasadori mogli obavljati svoj posao na zadovoljavajućoj razini prolaze obuku koja je organizirana od strane Europskog ureda za odabir osoblja (EPSO) tijekom koje stječu potrebna znanja i vještine koje se koriste u radu. Također, Studentski ambasadori surađuju sa svim Studentskim ambasadorima iz država članica Unije te time osim znanja o zapošljavanju i radu institucija Unije stječu i radno iskustvo te kontakte diljem Unije.

Iz svega navedenog treba zaključiti kako diplomirani pravnici imaju široke mogućnosti zapošljavanja i stažiranja ne samo u Republici Hrvatskoj, nego i u institucijama i agencijama Unije, ali i u Sudu Europske unije. Pravnici koje zanima pravo Unije, rad institucija i agencija Unije te žele sudjelovati u oblikovanju budućnosti svih građana Unije mogu se jednako kao i svi građani Unije prijaviti na natječaje za posao ili stažiranje u institucijama Unije preko svog EPSO računa. S obzirom na to da je rad u institucijama i agencijama Unije vrlo specifičan zbog dinamičnosti i višejezične okoline te se uvelike razlikuje od rada u Republici Hrvatskoj, pravnici se mogu prijaviti za stažiranje ukoliko ih zanima kako bi se uklopili u radnu atmosferu prije no što se odlučuju za trajnu karijeru u nekoj od institucija ili agencija Unije. Tijekom stažiranja koje traje određeno vrijeme, pravnici mogu dobiti uvid u rad institucija, susresti se s europskim i multikulturalnim okruženjem te se posljedično odlučiti i na trajnu karijeru u jednoj od institucija ili agencija Unije. ■ A. V.

Piše: Filip Panijan

Pravni fakultet Osijek – sam protiv svih, a ponekad i protiv sebe

Što bi se dogodilo kada bi se na kavi sreli četiri studenta svaki sa jednog pravnog fakulteta u Republici Hrvatskoj i započeli razgovor čiji je fakultet bolji? Odgovor na to je vrlo jednostavan, ali prije nego što se odgovori na to pitanje nekakve činjenice treba staviti na papir kako bi i svima drugima postao taj odgovor jasan.

Krenimo redom, prije svega govori se o integriranom preddiplomskom i diplomskom studiju Pravo u trajanju od 10 semestara odnosno 5 akademskih godina (barem na papiru). U prvom planu ovoga članka će biti pravni fakultet Osijek u usporedbi s ostalim pravnim fakultetima.

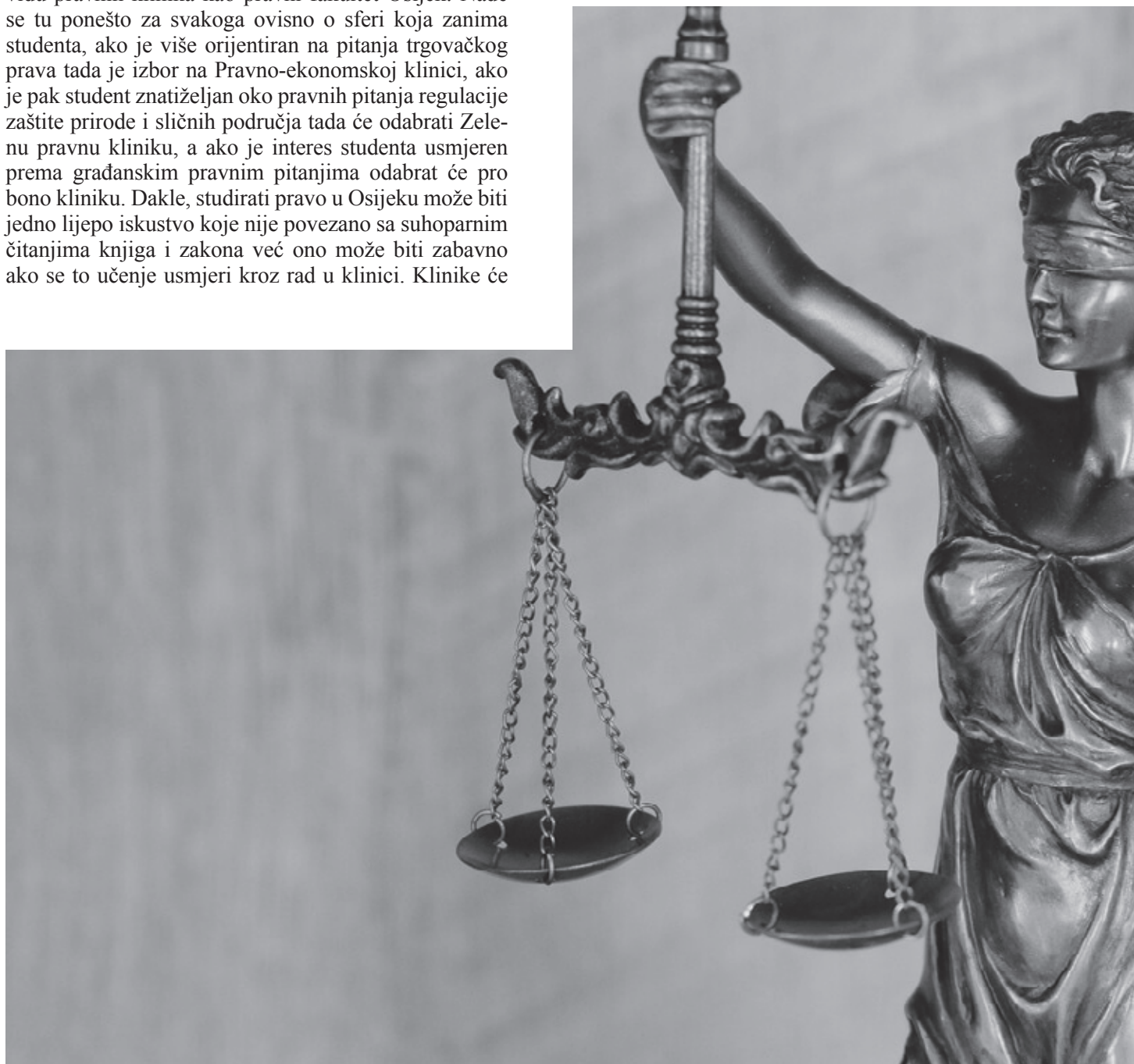
Pa krenimo s 1. godinom. Predmet „teorija prava i države“ nalazi se na izvedbenom programu svakog pravnog fakulteta u RH, što je samo po sebi logično jer je to predmet koji tek posijane mlade pravnike uči o, kao što predmet kaže, teoriji prava i uvodi ih u svijet drukčijeg i šireg razmišljanja. Prva veća razlika između fakulteta je „Opća povijest prava i država“ i „Hrvatska pravna povijest u europskom kontekstu“ koji se na Pravnom fakultetu u Osijeku sluša na prvoj godini i drugoj godini pri čemu je problematičan dio u kojemu se prvo sluša Hrvatska pravna povijest, a zatim Opća povijest prava i države što je zapravo suludo svugdje osim na Osječkom pravnom fakultetu jer to nije jedini slučaj takvog rasporeda slušanja predmeta, ali o tome nešto kasnije.

Na ostalim pravnim fakultetima oba predmeta vezana uz povijest se slušaju na prvoj godini što itekako ima smisla. Druga godina je na svakom fakultetu drukčija, poveznica postoji između pravnog fakulteta u Zagrebu i Splitskog pravnog fakulteta u predmetima pravne informatike i metodologije društvenih istraživanja odnosno prava informacijskih tehnologija, takvi predmeti se u Osijeku i Rijeci ne pojavljuju na drugoj godini nego u Osijeku na 4. godini, a u Rijeci ga ni nema, već imaju na prvoj godini pravno pisanje. Ono što se u samo prve dvije godine izvedbenih programa da zaključiti jest da su neki predmeti totalno različiti i da postoje samo na jednome fakultetu. Je li to dobro?

Odgovor ovisi o poziciji u koju se postavi samo vodstvo fakulteta, primjerice ako je cilj povezanost svih pravnih fakulteta u Hrvatskoj tada različiti predmeti predstavljaju problem jer se ne dobiva jednaka mogućnost učenja te studenti koji su slušali taj predmet mogu biti u prednosti nad studentima drugih pravnih fakulteta. Međutim tada sam fakultet gubi svoj integritet i samostalno odlučivanje koje predmete će njihov fakultet sadržavati u svome izvedbenom programu. S obzirom da je ovdje u središtu Osječki pravni fakultet, moglo bi se reći da neki predmeti ipak nedostaju, kao što je pravno pisanje jer je to predmet koji bi studente prve godine uveo u srž prava i onoga što ono predstavlja, a to je umijeće govora i pisanja. Jedno bez drugoga ne ide. Također ono što ističe studente pravnog fakulteta u Osijeku nad ostalim pravašima ove države je fizička sprema jer jedino Osječki studenti ozbiljno shvaćaju izreku „U zdravom tijelu zdrav duh“ pa se drže toga kao pijan plota. Treba li tjelesna i zdravstvena kultura baš studentima pravnog fakulteta? Naravno da da, ali u slobodno vrijeme i to kada njima odgovara, a ne dvije godine prisilne tjelesne i zdravstvene kulture koje studenti uglavnom provedu trčeći s predavanja do Gradskog vrta, ali ne zato što jedva čekaju biti na tjelesnom nego jer je raspored dovoljno gust i nemaju dovoljno vremena u miru otići na to „predavanje“. Kada se pak priča o Europskom pravu tu je rezultat podijeljen i teško je reći tko je u pravu, jesu li to možda Osječki i Zagrebački fakultet koji Europsko javno pravo slušaju kao jedan predmet jedan semestar, samo na različitim godinama, ali u trajanju od jednog

semestra ili su to pak Splitski i Riječki fakultet koji isti taj predmet slušaju u ukupnom trajanju od dva semestra razdvojeno na Europsko pravo I. i Europsko pravo II.? Točan odgovor je isto podijeljen jednako, onaj tko voli europsko pravo zalagat će se za dva semestra, a onaj tko ne voli nadat će se jednom semestru. Predmet koji je među najbitnijima na pravnim fakultetima jest građansko pravo, jer kakve god bile ambicije studenata da se bave određenom granom prava, većina će zapravo raditi i baviti se građanskim pravom. U Zagreb, Splitu i Rijeci građansko pravo se nalazi na drugoj odnosno na trećoj godini, a trgovačko pravo na četvrtoj godini, dok, gle čuda, u Osijeku su trgovačko i građansko pravo u istom semestru na istoj godini. No, što onda ističe Osječko pravo od ostalih? Prije svega pravne klinike. Primjerice, pravni fakultet u Splitu počeo je s pro bono pravnom klinikom tek 2019. godine, u Rijeci 2021. godine, a u Osijeku 2015. godine, dok je najstariji odnosno prvi pravni fakultet u Zagrebu koji je započeo s pro bono sada već daleke 2010. godine. Pravne klinike su organizacije u kojima studenti najviše nauče i steknu znanja koja su opipljiva kada jednom završe pravni fakultet. Profesor Zvonimir Jelinić sa Pravnog fakulteta Osijek pokrenuo je pro bono projekt koji je izrastao u zajednicu studenata koji vole pravo, pričaju o pravu i rješavaju pravna pitanja. Uz pro bono pravnu kliniku na Osječkom pravnom fakultetu djeluju još i Zelena pravna klinika te Pravno-ekonomska klinika. Niti jedan drugi pravni fakultet ne pruža toliko izvannastavnih aktivnosti u vidu pravnih klinika kao pravni fakultet Osijek. Nađe se tu ponešto za svakoga ovisno o sferi koja zanima studenta, ako je više orijentiran na pitanja trgovačkog prava tada je izbor na Pravno-ekonomskoj klinici, ako je pak student znatiželjan oko pravnih pitanja regulacije zaštite prirode i sličnih područja tada će odabrati Zelenu pravnu kliniku, a ako je interes studenta usmjeren prema građanskim pravnim pitanjima odabrat će pro bono kliniku. Dakle, studirati pravo u Osijeku može biti jedno lijepo iskustvo koje nije povezano sa suhoparnim čitanjima knjiga i zakona već ono može biti zabavno ako se to učenje usmjeri kroz rad u klinici. Klinike će

studenta oblikovati u onoga pravnika kojega profesori prikazuju kroz godine studiranja i ako se misli da je to imaginarni lik koji ne postoji u stvarnosti zapravo on postoji i krije se u svakom istinskom ljubitelju prava. A bit prava sadržana je u praksi, a ne teoriji jer se tek kada se rješava slučaj dobiva pravi osjećaj pozitivnog prava kao cjeline koja je živa i koja zahtjeva od studenta prava ozbiljan pristup svakom slučaju pojedinačno. Pravni fakultet u Zagrebu i Osijeku su izvrstan primjer kako izvannastavne aktivnosti mogu biti zabavne i edukativne u isto vrijeme te mogu poslužiti kao kamen temeljac za budući posao kao odvjetnik, sudac, državni odvjetnik ili samo pravnik, ali koji ima iskustvo rada s ljudima. Upravo iz tih razloga sjajno je vidjeti i da su se pravni fakulteti u Splitu i Rijeci odlučili na pro bono klinike i pomagati potrebitima te studentima pružiti mogućnost prakse i stvarnog uvida kako određeni sustavi u Hrvatskom pravosuđu, ministarstvu unutarnjih poslova i ostalim institucijama, funkcioniraju odnosno ne funkcioniraju. Summa summarum, odgovor na pitanje s početka jest...? Nema boljeg ili lošijeg fakulteta, svaki sa sobom nosi prednosti i mane koje su izraženije ili manje izražene, ali to ne treba pokolebati nikoga tko ima želju upisati i studirati pravo jer kao što bi profesor Mario Vinković sa pravnog fakulteta u Osijeku rekao pravo je poziv jednako kao što poziv osjećaju svećenici ili doktori i ako netko u sebi osjeti taj poziv neka ide za njim jer pravo daje mogućnost pomagati ljudima i dati im pravdu, a pravda je najviša vrijednost društva. U naslovu se plesni podij prepusta Osječkom pravnom fakultetu i iako je ponekad nejasan i studentima i profesorima ipak pruža mogućnosti koje niti jedan drugi fakultet ne pruža te postoji mišljenje studenata, da ako bi građansko pravo bilo na prvoj godini da se paralelno s njim počne s radom u pravnoj klinici, studiranje bi bilo puno lakše jer pro bono je učenje kroz rad i djelovanje koje je u početku obveza, a kasnije postane želja za učenjem, čitanjem i shvaćanjem, zapravo jedini ispravni put u oblikovanju profesionalnog životnog puta mladih pravnika koji će sa sobom zauvijek nositi znanja i prijateljstva sklopljena u klinici i doći do cilja kojeg je profesor Zvonimir Jelinić postavio, a to je razgovarati o pravu, razmišljati o pravu, učiti o pravu i na kraju živjeti pravo. ■ F. P.

Piše: Kristina Prutki

O mogućnostima zapošljavanja ovisno o položenom pravosudnom ispitu

Mogućnosti zapošljavanja magistara prava vrlo su šarolike i opširne, pa se tako diplomirani magistar prava može zaposliti u: sudstvu, državnom odvjetništvu, javnom bilježništvu, javnom pravobraniteljstvu, odvjetništvu, tijelima državne uprave i lokalne, područne (regionalne) samouprave, trgovačkim društvima, ustanovama, političkim tijelima, strankama, udrugama, diplomatskim i konzularnim službama, i drugim sličnim poslovima. Pravnici se također mogu baviti i pružanjem pravne pomoći, a to obuhvaća: davanje pravnih savjeta, sastavljanje tužbi, žalbi, molbi, sastavljanje ugovora, testamenata, izjava i drugih isprava, također mogu raditi i kao savjetnici tako da upoznaju svoje klijente s njihovim zakonskim pravima i obvezama i predlažu im odgovarajuće postupke u poslovnim i osobnim stvarima. Diplomirani pravnici također se mogu pojaviti i kao vježbenici na sudovima i u državnom odvjetništvu te javnobilježništvu, to su zapravo državni službenici zaposleni na određeno vrijeme u duljini trajanja

vježbeničke prakse predviđene Zakonom. Vježbenička praksa traje dvije godine, te se obavlja u općinskim, županijskim, trgovačkim i upravnim sudovima, te u općinskim i županijskim državnim odvjetništvima, kao cilj ima stjecanje uvjeta za polaganje pravosudnog ispita i stručno osposobljavanje za samostalno obavljanje poslova pred pravosudnim tijelima. Osobe sa završenim studijem prava mogu biti zaposlene i u znanstveno-nastavnim, nastavnim i suradničkim zvanjima pravnih znanosti.

Ako bi pak diplomirani pravnik odlučio postati javni bilježnik, odvjetnik, sudac, državni odvjetnik, morao bi položiti i pravosudni ispit. Da bi pravnik obavljao posao javnog bilježnika, prvotno je potrebno završiti integrirani preddiplomski i diplomski studij prava, zatim položiti pravosudni ispit i javnobilježnički ispit, te steći neko određeno radno iskustvo. Za posao odvjetnika, također je potrebnom završiti integrirani preddi-

plomski i diplomski studij prava, po završenom studiju odraditi praksu u odvjetničkom uredu kao odvjetnički vježbenik u trajanju od najmanje tri godine, ili na pravnim poslovima u pravosudnim tijelima (kao što su npr. sudski vježbenik, državnoodvjetnički vježbenik, javnobilježnički vježbenik), ili odraditi najmanje četiri godine na nekom drugom pravnom poslu, zatim mora položiti pravosudni ispit u Republici Hrvatskoj.

Ako bi se odlučio postati sudac, također bi na prvom mjestu morao završiti integrirani preddiplomski i diplomski studij prava, a zatim položiti i pravosudni ispit. Suci su pravosudni dužnosnici čija je dužnost stalna, pa tako za suca općinskog, trgovačkog i u pravnom suda može biti imenovana osoba koja je završila Državnu školu za pravosudne dužnosnike, odnosno koja već obnaša pravosudnu dužnost.

Za suca županijskog suda može biti imenovana osoba koja radi kao pravosudni dužnosnik najmanje deset godina. Za suca Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske i Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, može biti imenovana osoba koja radi kao pravosudni dužnosnik najmanje dvanaest godina. Naposljetku za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je najmanje petnaest godina radila kao pravosudni dužnosnik, isto toliko godina bila odvjetnik, javni bilježnik, sveučilišni profesor pravnih znanosti koji ima položen pravosudni ispit i najmanje petnaest godina radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita i ugledni pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje dvadeset godina radnog iskustva, koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim znanstvenim radovima.

Piše: Lorena Pofuk

Je li potrebna posebna priprema za studij prava?

Nakon srednje škole, teško je donijeti odluku o tome što studirati. Težina studiranja leži u tome što nas ono profesionalno usmjerava za čitav život. Oni koji se odlučuju studirati pravo vrlo često se susreću s predrasudama okoline o tome kako je studiranje istog „uzaludno“ (puno diplomiranih pravnika bez posla, učenje napamet...), a da pritom nisu svjesni da je vrlo vjerovatno pravna profesija nekome poziv života.

Govoreći o pripremama za studiranje prava, mnogo toga se može reći ... Iako se na prvu može činiti kako za jedno društveno područje nisu potrebne neke posebne pripreme i za koje se ne očekuje neki poseban talent (kao npr. za umjetnost, ili kondicijska sprema za kineziološki fakultet...), upravo taj manjak očekivanja može biti problematičan za onoga tko upisuje studij prava.

Za studij prava, a kasnije kvalitetnog pravnika potrebne su izrazito dobre govorne vještine kao i vještine pisanja, razmišljanja, ali i logičnog zaključivanja koje na prvu nitko ne bi povezao s pravom. Pravo upisuju učenici raznih srednjoškolskih usmjerenja, zbog velike kvote upisa, mada ni sami nisu sigurni je li to poziv za njih.

Najčešće na problem nailaze studenti koji dolaze iz raznih škola koje na bilo koji način nisu povezane s pravom. Zbog istih možda bi trebalo preispitati sposobnosti upisa na pravni fakultet kako bi se završetak studija omogućio kvalitetnim i profesionalnim studentima. Bolonjski proces i sustav studiranja uveo je mno-

ge trendove, a jedan od njih je i matura. Rezultat istih je ukidanje prijamnih ispita kod mnogih fakulteta. Zbog toga danas nisu potrebne posebne pripreme za upis studija prava već je dovoljno položiti maturu sa solidnim prosjekom ocjena te upisati pravni fakultet.

Kurikulum za srednjoškolsko obrazovanje još uvijek nedovoljno dobro usmjerava učenike ka akademskom obrazovanju, a ukidanjem preispitivanja dodatnih sposobnosti učenici se još više zbunjuju i teže odlučuju za studiranje smjera adekvatnog za njih. Zakonom o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju trebala bi se dodatno razraditi prethodno navedena problematika.

Shodno navedenome na pitanje je li potrebna posebna priprema za studij prava nema konkretnog odgovora već bi se on trebao pronaći kroz rješavanje problematike srednjoškolskog obrazovanja koje se nadovezuje na akademsko obrazovanje. ■ L. P.

Intervju proveo: Filip Jurić

Intervju s Josipom - kako je raditi kao odvjetnička vježbenica?

Mnogi se studenti na završnim godinama studija pitaju – što nakon studija prava? Mnogi od nas znaju starije kolege koje su se zaposlili u odvjetništvu, s boljim ili lošijim iskustvima. Kako bismo približili što očekivati nakon završetka studija, odlučili smo intervjuirati našu kolegicu Josipu Leko kako bi nam rekla svoje dojmove iz prve ruke o tome kako je raditi kao odvjetnički vježbenik.

Draga Josipa, hvala ti što si pristala na ovaj intervju za naš bilten. Kako si se odlučila za upis pravnog fakulteta?

Uvijek sam smatrala da je posao pravника vrlo moralan i poželjela sam se baviti ovim poslom. Moja starija sestra je bila na trećoj godini prava u trenutku kada sam se odlučivala što ću studirati. Ona je mi je dala vjetar u leđa.

Kako ti je bilo studirati na pravnom fakultetu? Kako si organizirala svoje slobodno vrijeme sa fakultetskim obavezama i misliš li da je naš studij zahtjevan kao što o tome postoji generalno mišljenje među populacijom?

Studiranje na pravnom fakultetu je bilo zahtjevno. Morala sam se jako dobro organizirati kako bih uspjela imati dovoljno vremena za učenje, a da pritom ne zapostavim svoj društveni život i ostale aktivnosti. Smatram da studenti pravnog fakulteta nisu posebni, mogu i imaju vremena raditi sve ostalo baš kao i ostali, ali moraju s vremena na vrijeme staviti kao prioritet obaveze na faksu.

Zašto si se odlučila za posao odvjetničkog vježbenika? Koliko je prošlo vremena od diplomiranja do pronalaska posla?

Za posao odvjetničkog vježbenika sam se odlučila jer mi omogućava da brzo ispunim uvjet za polaganje pravosudnog ispita. Odvjetnički vježbenici su vrlo traženi u Zagrebu i ima dovoljno oglasa za ovo radno mjesto. Već nakon mjesec dana od završetka studija sam počela raditi.

Studente često zanima kakav je posao zapravo. Nosiš li posao kući? Poštuje li se radno vrijeme i radiš li prekovremeno?

Službeno radno vrijeme je od 9 do 17 h. Imamo veću pauzu za ručak koja traje pola sata. Posao ne nosim kući, sve što se treba obaviti obavlja se u uredu za vrijeme radnog vremena. Ponekad ostanem malo duže na poslu kako bih sve završila taj dan, ali nema potrebe za prekovremenim radom. Izvan radnog vremena volim tu i tamo pročitati članke iz pravnih časopisa.

Pomaže li poznavanje prava u svakodnevnom životu?

Poznavanje prava pomaže u svakodnevnom životu. Pravo je svugdje oko nas. Otkad radim kao odvjetnički vježbenik s lakoćom pročitam i interpretiram ugovor ili zakon koji mi dođe pod ruku. Ne moram se bojati da će u nekome ugovoru postojati neka "čaka", da nešto nisam dobro razumjela.

Kako izgleda tipičan radni dan u uredu?

Tipičan radni dan u odvjetničkom uredu je dinamičan. Odvjetnički ured u kojem radim se bavi ponajprije intelektualnim vlasništvom. Obavljaju se dakako stvari koje su najhitnije i vezane su uz rok. Tipično komuniciramo sa strankama putem telefona i e-maila, pripremamo i podnosimo podneske pred Zavodom za intelektualno vlasništvo, pripremamo prigovore i očitovanja, a po potrebi idemo na ročišta.

Imaš li dodira sa strankama ili taj dio odrađuju kolege odvjetnici?

Najveći dio komunikacije sa strankama obavljaju kolege koji su odvjetnici, pogotovo ako se dogovara sasta-

nak sa nekom novom strankom. Odvjetnički vježbenici komuniciraju sa strankama preko telefona, najčešće u informativne svrhe. Osim toga, vježbenici ponekad imaju kontakt sa strankama putem e-maila. U tom slučaju neki od starijih kolega provjeri i odobri svaki mail koji se šalje klijentu.

Je li posao stresan i imaš li neki svoj ispušni ventil?

Posao odvjetničkog vježbenika nije lak posao i svatko tko želi ići u odvjetničke vode mora na to biti pripremljen. Mislim da je najstresnije u samom početku. Tada je vrlo teško priviknuti se na tempo i dinamiku rada. Ono što posao čini stresnim je to što smo vezani rokovima i moramo paziti da se sve obavlja na vrijeme. Osim toga, neki slučajevi stvarno nisu jednostavni i treba prihvatiti činjenicu da će puno odgovornosti biti na nama, pa to može stvarati dosta stresa.

Tokom tjedna mi je važno da imam dovoljno energije i da se dobro naspavam kako bih mogla obavljati sve zadatke na poslu uspješno. Trudim se ostati u formi i trenirati barem tri puta tjedno. Vikendom ponekad odem u izlazak i družim se sa svojim najbližima i to me najviše opušta.

Budući da je pravo danas internacionalno, smatraš li da je nužno danas poznavati barem jedan svjetski jezik u svakodnevnom radu?

Da, slažem se s činjenicom da je pravo internacionalno i da je nužno poznavanje barem jednog stranog jezika. U odvjetničkom uredu u kojem sam zaposlena najveći

Piše: Iva Kovačević

Je li studiranje prava isprazno štrebanje zakona?

Ukoliko imate želju upisati pravo, a to priopćite svojoj okolini vrlo brzo ćete naići na mit o studiranju prava koji je zastupljen u tolikoj mjeri da vam može stvoriti drugačiju percepciju. Naime, taj mit govori da je pravo: „isprazno štrebanje zakona, učenje definicija, a literatura obuhvaća knjige koje nećete moći razumjeti.” Kako ih razuvjeriti? Počevši od prve godine, kada sam se susrela osim s pravnim predmetima i s predmetima poput pravne povijesti, političke ekonomije, sociologije, na višim godinama upravna znanost, statistika te pravna informatika shvatila sam da je studiranje prava daleko šire određeno od granica koje su mi predstavljane ranije i samim time je stjecanje znanja zabavnije. Fakultet nam daje mogućnost što lakše i efikasnije položiti svaki predmet putem kolokvija. Znanje se klasično provjerava osim putem kolokvija i putem pismenih i usmenih ispita. Moji "tips and tricks" su dovoljno vremena posvetiti svakome premetu jer su jednako važni. Dobra organizacija je pola posla. S godinama moje studiranje me potaknulo dublje razmišljati koliko je zapravo bitno imati znanja u svim segmentima društvenog života.

dio posla se zapravo obavlja na engleskom jeziku, a dio kolega radi i na njemačkom i francuskom jeziku. Poslodavci već podrazumijevaju da vježbenici aktivno koriste barem engleski jezik. Mislim da će u budućnosti još više rasti potreba za pravnicima koji su vješti u stranim jezicima.

Što misliš o početnim plaćama vježbenika?

Potplaćenost je veliki problem vježbenika i mislim da je to jedan od glavnih razloga zašto mladi pravnici odustaju od odvjetništva. Plaća se najčešće kreće oko minimalnog iznosa koji je propisan kolektivnim ugovorom. Tek nedavno je on izmijenjen i u ovoj izmjeni je povećana minimalna plaća. Međutim, povećanje je skoro pa neznatno i nikako ne prati trenutne stope inflacije. Dakako, poslodavci mogu dati i veću plaću, ali to nije toliko učestalo.

Koje je tvoje mišljenje o pravosudnom ispitu? Smatraš li da je to uistinu najteži ispit koji te čeka? Čini li ti se da će 18 mjeseci prakse biti dovoljno da sakupiš dovoljno iskustva koje će te pripremiti za taj ispit?

O pravosudnom ispitu ću zapravo moći dati konkretno mišljenje tek nakon što ga položim. Po svemu što sam dosada čula, priprema za ovaj ispit traje jako dugo i sam ispit je jako zahtjevan jer traje nekoliko dana i obuhvaća puno gradiva. Stariji kolege kažu da je vrlo bitna dobra priprema i organiziranost kako bi se ispit položio. Smatram da će 18 mjeseci prakse biti sasvim dovoljno.

I za kraj, koja je tvoja poruka za sve studente koji su na fakultetu i koji će jednoga dana krenuti u svijet rada? Koliko te je faks pripremio za rad u uredu?

Moja poruka za sve studente je da hrabro i strpljivo idu prema naprijed i ne odustaju. Preporučam da iskoriste sve prilike za praktični rad na fakultetu, kroz pravne klinike i ostale slične aktivnosti kako bi se što bolje pripremili na ono što ih čeka nakon studija.

Velika je razlika između studiranja i rada u odvjetništvu. Studij je usmjeren na usvajanje teorije i pomalo je statičan. Iako su u kurikulum uključene i praktične vježbe, njih je zapravo jako malo i tek kada počnemo raditi počnemo koristiti svu teoriju koju smo naučili. Zbog toga smatram da je rad puno zanimljiviji. ■ F. J.

Naše će se znanje s vremenom povećavati, ono je neiscrpno. Nemoj propustiti priliku sudjelovati na okruglim stolovima, nazočiti raspravama, predavanjima koje će držati brojni stručnjaci u kojima će vam govoriti kakva je zapravo praksa te uz to, moći ćete se uključiti u udruge i klinike gdje ćete se po prvi puta suočiti sa stvarnim rješavanjem pravnih slučajeva. Ukoliko želite postati dobri pravnici, morate imati široke poglede na svijet budući da je ono iznimno kompleksno područje. Shodno tomu, ovaj je studij sve ono suprotno od onoga što možete čuti. Obuhvaća širok spektar znanja u područjima koji će vam dakako biti bitni u budućnosti. Stoga, ukoliko to doista želite, odvažite se na studiranje prava. Uz to, preporučljivo je imati određeno opće znanje o političkim, društvenim i ekonomskim zbivanjima. Ali, ne brinite ako to nije vaša jača strana. Pravni će vas fakultet potaknuti da taj nedostatak otklonite. Naši se interesi vremenom mijenjaju te vas možda tijekom studija osvoji određeno područje prava za koje ste oduvijek mislili da nije za vas. Upornost, volja i prethodno određen cilj će vas dovesti i do njegova završetka. ■ I. K.

Piše: Karla Oberkirš

Što nakon pravnog fakulteta?

Većina ljudi na spomen prava prvo pomisli na suce i odvjetnike. Vjerujem kako je veliki broj studenata, kad je upisivao pravni fakultet, također razmišljao upravo o tim zanimanjima kao onima kojima se žele baviti u budućnosti. No pravni fakultet omogućuje puno širi spektar zanimanja kojima se pravnici mogu baviti. Tijekom studija slušaju se kolegiji iz raznih područja, od ekonomskih i povijesnih pa sve do velikog broja pravnih predmeta. Sve to omogućuje pravnicima širok krug znanja, a time i veliki broj mogućnosti koje im se nude nakon završetka fakulteta. Za početak, dakle, mogu biti odvjetnici. Kako bi to postali, pravnici nakon završetka prava najčešće počinju raditi u odvjetničkom uredu kao odvjetnički vježbenici, ili pak obavljaju pravne poslove u pravosudnim tijelima (kao sudski, državnoodvjetnički ili javnobilježnički vježbenici), ili neke druge pravne poslove. Osim toga, moraju položiti pravosudni ispit. Taj je ispit temelj i uvjet za veliki broj zanimanja, zbog čega se mnogi pravnici

odlučuju na njegovo polaganje. Kao i za odvjetničku struku, za obavljanje poslova suca potrebno je položiti pravosudni ispit, te je nužno steći i određeno iskustvo rada na sudu. Potreban broj godina iskustva kako bi osoba mogla biti imenovana sucem propisan je zakonom te ovisi o nadležnosti suda za kojeg se sudac imenuje, odnosno, što je sud višeg stupnja, potrebno je dulje radno iskustvo. Suci mogu, ovisno o njihovim interesima, obavljati svoju dužnost na općinskim, trgovačkim ili upravnim sudovima. U razgovoru se često spominje i javno bilježništvo kao jedno od pravničkih zanimanja. Javnobilježnički poslovi sastoje se u službenom sastavljanju i izdavanju javnih isprava o pravnim poslovima, izjavama i činjenicama na kojima se utemeljuju prava, u službenom ovjeravanju privatnih isprava, u primanju na čuvanje isprava, zatim novca i predmeta od vrijednosti radi njihove predaje drugim osobama ili nadležnim tijelima i sl. Uvjeti za javnobilježničku službu slični su onima za suce i odvjetnike

- položiti pravosudni i javnobilježnički ispit te steći određeno radno iskustvo.

Pravnici svoju karijeru mogu razvijati i izvan pravosuđa. Veliki broj pravnika tako je zaposlen u nekom od tijela uprave, bilo to u tijelima državne uprave, ili pak u lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Za obavljanje poslova državne uprave nadležna su ministarstva i državne upravne organizacije, dok lokalna i regionalna samouprava podrazumijeva tijela županija, gradova i općina.

Nadalje, pravnike treba i veliki broj različitih struka za obavljanje svojih poslova - IT industrije, građevinske tvrtke, kulturne ustanove te brojna druga poduzeća, obrti i sl. samo su neki od primjera. Poslovi pravnika u takvim institucijama, trgovačkim društvima ili pojedinim ustanovama variraju, ovisno o djelatnosti tvrtke ili ustanove u kojoj rade. Bave se donošenjem pravilnika, pravnih akata, statuta, zastupanjem svojih tvrtki ili institucija u slučaju spora te kadrovskim poslovima. Neke pravnike zanima politika te se odluče razvijati svoju karijeru u tom smjeru. Naposljetku, neki od trenutno rukovodećih ljudi i političara su pravnici po struci. U posljednje vrijeme, što je posebno postalo izraženo nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, sve se više mladih pravnika odlučuje svoju karijeru nastaviti u nekoj od institucija EU. Neki pak studenti nakon diplomiranja odlučuju dalje nastaviti svoje obrazovanje pa upišu poslijediplomski studij. Najčešće su to studenti koji se planiraju baviti znanosti, ostati raditi na fakultetu ili pak pokrenuti neki vlastiti posao. Dvije su vrste poslijediplomskih studija - poslijediplomski sveučilišni, odnosno doktorski studij i poslijediplomski specijalistički studij. Naš Pravni fakultet također nudi poslijediplomske studije, tako da studenti imaju mogućnost nastaviti svoje obrazovanje u Osijeku. Sve u svemu, izbor koji pravnici imaju nakon završetka fakulteta je velik i raznolik. Mogu svoju karijeru prilagoditi svojim interesima te ju usmjeravati u kojem god smjeru žele - u pravosuđu, izvan njega ili pak u inozemstvu - izbor je na njima. ■ K. O.

Piše: Ivana Šprem

Nakon faksa pravac inozemstvo?

U današnje vrijeme svima je općepoznata izjava: „Nakon završenog faksa želim ići raditi u inozemstvo!“. Najveći problem za našu državu je taj što trošak studiranja redovnih studenata se financira iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Država financijski pomogne mladom čovjeku da se izgradi, stekne znanja, vještine i postane kvalitetna i za državu prijekopotrebna individua, a onda on odluči otići u inozemstvo.

Tako mladog čovjeka koji se izgradio i mora se samo dalje nadograđivati što za Republiku Hrvatsku predstavlja veliki financijski gubitak. Država je ta koja ga je uz pomoć obrazovnih institucija „postavila na noge“. Dužnost je države da mladim ljudima nakon završetka fakulteta osigura stalan i siguran posao. Uz to potrebno je osigurati dobru plaću kao nagradu za njihov višegodišnji trud, poticaj da ulažu u sebe najbolje što mogu i da ni ne pomisle na odlazak u inozemstvo. Takav čin privlači mlade ljude na ostanak u Republici Hrvatskoj što opet za sobom povlači i druge prednosti, a jedna od njih je porast nataliteta. Osim porasta nataliteta ima i drugih prednosti kao što su plaćanje poreza.

Mladi ljudi plaćaju porez, više mladih ljudi znači više novaca za državni proračun i time više novaca za one koji su dijelom i nama omogućili školovanje i sada su u zasluženoj mirovini. Današnji studenti su zadovoljni kvalitetom obrazovanja, mogućnostima koje imaju na fakultetu, ali ne i nakon fakulteta. Životni standard je postao previsok i poneki mladi ljudi nakon toliko muka i truda ne mogu sebi omogućiti bezbrižan život. Upravo se zbog toga probudi u njima želja da odlaze preko granice Republike Hrvatske.

Kako bi doznali koje su mogućnosti diplomiranih pravnika, odnosno magistra prava što se tiče odlaska u inozemstvo nakon završenog fakulteta, odlučila sam kontaktirati iste koji rade u Europskoj centralnoj banci u Frankfurtu, u Njemačkoj. Tamo radi nekoliko Hrvata sa diplomom pravnog fakulteta i završenom katedrom međunarodnog prava koja im je omogućila bez problemsko zapošljavanje izvan Republike Hrvatske odnosno u Njemačkoj. Razgovarajući sa zaposlenicom Europske centralne banke dobila sam informaciju kako se ona nakon odrađene prakse kao odvjetnički pripravnik u Republici Hrvatskoj odmah zaposlila u Njemačkoj i tamo

radi već 14 godina. Da bi postao dobar pravnik u Njemačkoj neizostavno je znanje njemačkog jezika najviše razine, odnosno C. Iza svih navoda se postavlja najvažnije pitanje zašto je ostala i koje su prednosti rada u inozemstvu, zasigurno da ima više prednosti nego mana ako je odlučila ostati tamo. Njezin odgovor nije bio veliko iznenađenje jer je kao prvu prednost navela veću plaću. Još neke prednosti su fleksibilno radno vrijeme, radno mjesto ima i druge bonitete i kvalitetne ponude za zaposlenike kao npr. dječji vrtić, dodatak za djecu što je njoj osobito važno kao majci, posao i grad su multikulturalni. Frankfurt je navela kao grad koji ima visoki standard pa je sukladno tome jako dobra ponuda za izlaske u slobodno vrijeme. Kada pročitamo prednosti možemo naočigled vidjeti da ih je puno i da su za mlade ljude vrlo primamljive. Kao jedan i jedini nedostatak je navela udaljenost od šire obitelji koja je ostala u Republici Hrvatskoj zato što je u Njemačkoj samo sa članovima uže obitelji. Iz svega navedenog možemo zaključiti da se ljudi koji su na vladajućim pozicijama u Republici Hrvatskoj moraju potruditi da barem približno omoguće mladima uvjete kakvi im se pružaju u Njemačkoj ako ne žele ostati bez „mlade nade“. ■ I. Š.

Piše: Ivona Glavaš

Zastupanje stranke u upravnom postupku s osvrtnom na postupak lišenja poslovne sposobnosti u praksi – pogled iz osobne perspektive

O problematiki instituta zastupanja do trenutka kada moj otac nije postao lišen poslovne sposobnosti nisam razmišljala. Budući da je rastavom braka presuđeno u majčinu korist, susreti i viđanje s ocem počeli su se odvijati po dogovoru na adresi njegovih roditelja. Međutim, jednog sasvim običnog dana to se promijenilo. Kontakti od provedenog zajedničkog vikenda ili par sati tijekom radnog dana sveli su se na svega jedva pola sata na meni do tada nepoznatoj lokaciji, u domu za odrasle osobe u Nuštru. Kao ratni branitelj otac je obolio od posttraumatskog stresnog poremećaja što je, uslijed neuzimanja adekvatne terapije, nesređenih obiteljskih odnosa i u konačnici odvojenosti od djeteta postepeno dovelo do pogoršanja već narušenog zdravstvenog stanja. Do trenutka odlaska u dom skrbništvo nad njim bilo je na njegovom mlađem bratu koji je u tom periodu skupa s roditeljima preminuo. Odluka Općinskog suda u Vinkovcima kojom se moj otac djelomično ograničava da samostalno poduzima određene poslove u odnosu na imovinu i osobno stanje donesena je bez da smo otac, majka ili ja kao jedini preostali član njegove obitelji pozvani na sud, a uz to donesena je isključivo i samo na osnovi medicinske dokumentacije iz prvih godina njegova liječenja, dakle bez da je ponovno medicinski pregledan radi utvrđivanja njegovog trenutnog zdravstvenog stanja. Ipak, najveću nepravdu u cijelom postupku lišavanja poslovne sposobnosti vidim u tome što mome ocu rješenje o lišenju poslovne sposobnosti sve do inzistiranja majke i mene uopće nije bilo uručeno, čime mu je onemogućeno ustavno pravo na žalbu. Osobno je sramotno za cijeli sustav što osobu postavljenu kao posebnu skrbnicu koja bi po zakonu trebala skrbiti o njegovim pravima i pravnim interesima nikada nije upoznao. Dakle, sva prava koja proizlaze za osobe koje se lišavaju poslovne sposobnosti bila su samo mrtvo slovo na papiru, osim svih onih oduzetih prava i sloboda koje su se u stvarnosti doimale još mnogo većim i jačim no što zaista jesu. Cjelokupna situacija u meni je budila mnoštvo emocija. U glavi mi se vrtjelo tisuću slika, od njega kao potpuno zdravog čovjeka, preko oboljenja od PTSP-a pa sve do odvojenosti i dopuštenih susreta tek ponekad i na veoma kratko vrijeme. Tu mi se prvi put javio osjećaj koji je istovremeno bio toliko jak i bolan, a to je srdžba. Isto je pogoršala i činjenica da se sve to odvijelo u vrijeme kada je bolest Covid dominirala našim prostorom što me je prisililo da iskren zagrljaj koji sam mu svaki put htjela uputiti zamijenim s tek nekoliko pogleda na prozoru s pristojne udaljenosti od najmanje dva metra. Ipak, budući da sam upravo tada završavala drugu godinu prava na Pravnom fakultetu u Osijeku odlučila sam reagirati. Odgovornost, redovito pohađanje predavanja i učenje s razumijevanjem osigurali su mi trenutno stečeno znanje i vještine, a koji su za mene uspjeli pobijediti sve one stereotipe koje sam čula o studiju prava, a više-manje su se vrtjeli oko riječi besmisao i uzaludan trošak. Međutim, za mene je to bilo nešto sasvim suprotno. Ukazala mi se prilika da pokušam promijeniti nešto što mi stvara nezadovoljstvo i odvaja me od oca koji mi u ovim godinama još treba kao oslonac pa makar i ostalo sve samo na pokušaju. Svoj put započela sam pažljivim i pomnim proučavanjem kopija medicinske dokumentacije, naknadno dostavljenog rješenja o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti, a potom i relevantnih pravnih propisa. Usput sam proširila i svoje dosadašnje znanje o institutu zastupanja i uvidjela da je ono u praksi funkcionira drukčije od teorije koju se nas uči. S obzirom da sam odlučila podijeliti ovu priču sa svima koje će zaintrigirati u kojem smjeru može ići sam naslov kada ga zamijete na nekoj od stranica Biltena, bilo bi okrutno od mene kad ne bih s Vama podijelila i ostatak svojih spoznaja. Prije svega treba objasniti svrhu zastupanja kao instituta, a to je da on omogućuje

osobi bez odgovarajućeg stupanja poslovne sposobnosti da poslove i radnje u postupcima u njezino ime i za njezin račun poduzima druga osoba, a sve s istim učinkom kao da ih je u konačnici sama poduzela. Budući da je potpuno lišenje poslovne sposobnosti napušteno izmjenama Obiteljskog zakona u rujnu 2014. godine, osobi čija je poslovna sposobnost lišena tek djelomično, dakle u nešto manjoj mjeri, u ostvarivanju prava može joj pomoći nekoliko vrsta zastupnika koje Zakon o općem upravnom postupku poznaje kao zakonskog i privremenog zastupnika, opunomoćenika te zajedničkog predstavnika i zajedničkog opunomoćenika. Da bi stranka s nekom od navedenih osoba mogla sudjelovati u postupku mora se pozivati na interes utemeljen na zakonu što istovremeno povlači za sobom i ovlast koju zastupnici moraju imati kako bi im se dopustilo da budu posrednici između stranke i nadležnog tijela u pravnoj stvari o kojoj se u konkretnom slučaju rješava. Tako, kada je u pitanju zakonski zastupnik to je zakon ili akt nadležnog tijela, dok je kod opunomoćenika u čijoj ulozi se može naći odvjetnik te druga pravna osoba koja na temelju zakona može zastupati stranku na temelju punomoći. Ono što je zajedničko navedenim zastupnicima, uz postojanje iznimke za opunomoćenika budući da on zastupa postupovno sposobnu stranku, jest da moraju djelovati u smjeru osposobljavanja šticećenika za samostalan život i rad na način da ga potiču da se uključuje u svakodnevne aktivnosti za koje s obzirom na njihovo zdravstveno stanje ne postoji zapreka za uključivanjem, pritom poštujući nepovredivost njihovog dostojanstva. Za svako kazneno djelo ili pokušaj istoga predviđena je sankcija. Isto tako, presudno je da zastupnik bude upoznat s rješenjem o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti kako bi u svakom trenutku bio spreman istupiti da poduzme određenu radnju u odnosu na imovinu ili osobno stanje za koje je stranka onemogućena da samostalno poduzima. Uz to, treba voditi računa i o pravima koja stranci stoje na raspolaganju za vrijeme vođenja postupka, ali i nakon njegova okončanja, a to su prije svega pravo na žalbu, mogućnost pokretanja upravnog spora, pravo da bude obaviještena o tijeku postupka, pravo da sudjeluje u izvođenju dokaza te da se izjašnjava o svim pravnim i činjeničnim pitanjima bitnim za zakonito i pravilno rješavanje pravne stvari. Također, svaki od navedenih

zastupnika trebao bi istu upozoriti na postojanje osnove za ostvarenje nekog prava kojega ona nije svjesna jer posljedice propuštanja istih mogu imati štetan utjecaj na prava koja joj trenutno pripadaju. Potaknuta napisanim, pokušala sam zaustaviti diskriminaciju učinjenu mome ocu te sam se odlučila obratiti za mišljenje i pomoć pravobraniteljici za osobe s invaliditetom u Zagrebu. U prilogu sam joj poslala i dokaze koji opravdavaju napisano te sam u relativno kratkom vremenu dobila odgovor. Istaknula je kako je uvidom u nalaz i mišljenje vještaka uočila da je isti razvidno manjkav. Posebnu pažnju pridala je pasivnom sudjelovanju posebne skrbnice koja nije niti obavila razgovor s ocem, a pogotovo mu pružila učinkovitu podršku u zastupanju njegovih stavova i mišljenja pred sudom što je bila dužna učiniti te ga time onemogućila u pristupanju pravosuđu na način koji zasluži. Njezin dopis samo mi je dao vjetar u leđa da ne odustanem i nastavim dalje. Budući da je majka, kao očeva bivša supruga, ostala s njim u zaista dobrim odnosima, odlučila se obratiti Centru za socijalnu skrb sa zahtjevom za vraćanje poslovne sposobnosti istodobno im pokazavši stajalište koje je zauzela pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. U to vrijeme, otac je izašao iz doma u kojemu je redovno trošio svoju terapiju te je posjetio liječnika koji mu je, uvidjevši da mu se stanje znatno popravilo, smanjio terapiju.

Vjerojatno Vas sve zanima što je trenutno s njim pa nema razloga da Vas držim u neizvjesnosti. Majka mu je imenovana za skrbnicu te ponovno živi s nama. Vještačenje je zaista dobro prošlo, navode kako funkcionira kao svaka druga posve zdrava osoba. Sada još samo čekamo rješenje suda koje će isto i potvrditi.

Za sam kraj istaknula bih kako sam prolazeći kroz ovu zamršenu situaciju shvatila da pravo nije isto što i pravda. Temeljna prava i slobode zajamčena rođenjem nisu nam dodijeljena samo da ih koristimo već da ih i štitimo. Ono što je za osudu je što mnogi od nas žive na način da ne shvaćaju vrijednost svega što imamo dok nam isto ne bude oduzeto. Sloboda, život i nepovredivost vlasništva vrednote su koje se ne mogu kupiti, a jednom oduzete se vrlo teško vraćaju. No, bilo kako bilo, bitno je ne posustati i vjerovati čak i kad najmanje nade postoji. ■ I. G.

Piše: Klaudija Herceg

Roe v. Wade i Dobbs v. JWHO – Što se dogodilo?

Tabu tema današnjice pobačaj i žensko pravo na nje, što se to dogodilo u SAD-u po pitanju pobačaja i zašto će milijuni žena u SAD-u izgubiti zakonsko pravo na pobačaj, nakon što je Vrhovni sud poništio presudu Roe vs. Wade iz 1973. godine, u kojoj piše da žene imaju pravo na pobačaj na temelju ustavnog prava na

privatnost vlastitog tijela. Nakon presude Vrhovnog suda iz 1973. godine u SAD-u je legaliziran pobačaj na zahtjev iz bilo kojeg razloga do vremena trudnoće kada fetus može preživjeti izvan maternice (između 24. i 28. tjedna trudnoće). Nakon 7. mjeseca pobačaj se dozvoljava ako je ugrožen život majke. U većinskom mi-

šljenju koje je napisao sudac Harry A. Blackmun, sud je smatrao da skup tekstaških zakona koji kriminaliziraju pobačaj u većini slučajeva krši ustavno pravo žene na privatnost, za koje je utvrdio da je implicitno u jamstvu slobode klauzule o pravilnom postupku četrnaesti amandman (“...niti će bilo koja država lišiti bilo koju osobu života, slobode ili imovine, bez odgovarajućeg zakonskog postupka”). Slučaj je započeo 1970. godine kada je “Jane Roe” - izmišljeno ime korišteno za zaštitu identiteta tužiteljice, Norme McCorvey (1947.-2017.) - pokrenula saveznu tužbu protiv Henryja Wadea, okružnog tužitelja okruga Dallas u Teksasu, gdje je Roe živjela. Vrhovni sud se nije složio s Roeovom tvrdnjom o apsolutnom pravu na prekid trudnoće na bilo koji način i u bilo koje vrijeme te je pokušao uravnotežiti pravo žene na privatnost s interesom države da regulira pobačaj. U svom mišljenju, sudac Blackmun je primijetio da samo “uvjerljiv državni interes” opravdava propise koji ograničavaju “temeljna prava” kao što je privatnost i da zakonodavci stoga moraju suziti zakone “kako bi izrazili samo legitimne državne interese u pitanju.” Sud je zatim pokušao uravnotežiti različite prinudne interese države u zdravlju trudnica i potencijalnom životu fetusa. Njime je postavljena točka nakon koje bi veliki interes države za zdravlje trudnice omogućio reguliranje pobačaja “otprilike na kraju prvog tromjesečja” trudnoće. Što se tiče fetusa, Sud je tu točku smjestio na “sposobnost smislenog života izvan majčine utrobe”, ili sposobnost preživljavanja, koja se javlja oko 24. tjedna trudnoće. U svibnju 2021. Vrhovni sud pristao je preispitati u svom sazivu u listopadu 2021. odluku nižeg suda o poništavanju državnog zakona Mississippija, usvojenog 2018., koji je zabranjivao većinu pobačaja nakon 15. tjedna trudnoće, puno prije točke vitalnosti fetusa. Iako je zakon bio očito protuustavan u predmetima Roe protiv Wadea i Planirano roditeljstvo protiv Caseyja, zakonodavci Mississippija donijeli su

mjeru u nadi da će neizbježno pravno osporavanje na kraju doći do Vrhovnog suda, gdje će konzervativna većina sudaca poništiti ili drastično smanjiti opseg tih odluka. Jedino pitanje koje je Sud pristao razmotriti u slučaju, Dobbs protiv Jackson Women’s Health Organisation (JWHO), bilo je pitanje jesu li zabrane svih pobačaja prije sposobnog preživljavanja neustavne. U svibnju 2022. očiti nacrt većinskog mišljenja u slučaju, koji je napisao sudac Samuel A. Alito, Jr., procurio je u političke vijesti, što bi predstavljalo iznimno kršenje tradicionalne tajnosti u kojoj sud provodi svoje rasprave. U mišljenju iz veljače 2022. navedeno je da je sud glasovao za poništavanje i Roe protiv Wadea i Planiranog roditeljstva protiv Caseyja. Kao što se očekivalo, i Roe i Casey su poništeni službenom odlukom suda u Dobbsu, izdanom u lipnju 2022., u kojem je Alito smatrao da ne postoji ustavno pravo na pobačaj. U svibnju 2021. Teksas je usvojio zakon, SB 8, koji je učinkovito zabranio gotovo sve pobačaje nakon vremena u kojem se može otkriti fetalna srčana aktivnost (“otkucaji srca fetusa”), odnosno oko šestog tjedna trudnoće. Konzervativna većina u Vrhovnom sudu je omjerom glasova

6-3 potvrdila legalnost zakona u Mississippiju kojim se zabranjuju pobačaji nakon 15. tjedna trudnoće. Riječ je o slučaju Dobbs v. JWHO, a sud je presudio u korist države, čime je zapravo okončano ustavno pravo na pobačaj.

Suci su istaknuli da je presuda u slučaju Roe protiv Wade, po kojoj su pobačaji postali legalni u cijelom SAD-u do trenutka kada fetus može preživjeti izvan maternice (između 24. i 28. tjedna trudnoće), pogrešna jer američki ustav ne spominje pravo na pobačaj. Zakon države Mississippi blokirali su niži sudovi s argumentacijom da se tim zakonom krši presuda Vrhovnog suda. JWHO, jedina preostala klinika za pobačaje u Mississippiju, podnijela je tužbu Vrhovnom sudu protiv zakona države Mississippi iz 2018., u čemu je imala podršku administracije demokratskog predsjednika Joea Bidena. Po tom su zakonu u Mississippiju nakon 15. tjedna dopušteni pobačaji ako postoji ugroza za majku ili “teška fetalna abnormalnost”, ali ne i u slučaju trudnoća koje su posljedica silovanja ili incesta. Vrhovni sud prethodno u slučaju Roe protiv Wadea argumentirao da pravo na pobačaj proizlazi iz ustavnog prava na privatnost. Presuda će promijeniti prava na pobačaj u Americi, a pojedine države sada mogu zabraniti taj postupak. Očekuje se da će polovica američkih država uvesti nova ograničenja ili zabranu pobačaja. Trinaest ih je već donijelo uredbe koje će automatski zabraniti pobačaj nakon presude Vrhovnog suda. Ukupno se očekuje da će pristup pobačaju izgubiti oko 36 milijuna žena u reproduktivnoj dobi, prema istraživanju zdravstvene organizacije Planned Parenthood. Vrhovni je sud odlučio da sada pojedine savezne države mogu ograničiti ili zabraniti pobačaj. “Ustav ne jamči pravo na pobačaj; ‘Roe i Casey’ su poništeni, a ovlasti za reguliranje pobačaja vraćena je narodu i njihovim izabranim predstavnicima”, poručio je Vrhovni sud SAD-a. ■ K. E.

Piše: Marica Križanović

Općenito o institutu posvojenja

Institut posvojenja reguliran je Obiteljskim zakonom u četvrtom dijelu koji od 180. pa do 217. članka navodi pretpostavke, zabrane i pravne učinke posvojenja. Posvojenje je poseban oblik obiteljsko-pravnog zbrinjavanja i zaštite djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, a njegova svrha je stvaranje trajnog odnosa roditelja i djeteta. Osim Obiteljskim zakonom, institut posvojenja uređen je i sljedećim podzakonskim aktima i protokolima:

-Pravilnik o načinu vođenja očevidika i spisa predmeta o posvojenju te sadržaju izvješća o prilagodbi djeteta u posvojiteljskoj obitelji (Narodne novine 106/14),

-Pravilnik koji se odnosi na podobnost i prikladnost za posvojenje, na sadržaj stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metode utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaj izvješća o djetetu, vođenje registra o potencijalnim posvojiteljima te način vođenja registra o posvojenjima (Narodne novine 106/14)

-Pravilnik o načinu vođenja očevidnika o osobama lišenih prava na roditeljsku skrb (Narodne novine 077/04)

-Protokol o postupanju u postupcima posvojenja (2016).

Postupak posvojenja vodi Centar za socijalnu skrb. Procedura započinje podnošenjem pisane prijave namjere posvojenja i pisanog zahtjeva za izdavanje mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje. Prijava i zahtjev podnose se u matičnom centru za socijalnu skrb, prema mjestu prebivališta. Prijava namjere sadržava osnovne osobne kontakt podatke (ime i prezime, adresa prebivališta/boravišta, broj mobitela i email adresu) te također i dio nalik pismu u kojem se uz izjavu namjere posvojenja, navode razlozi zbog kojih se želi posvojiti dijete, broj djece koji se želi posvojiti, te se opisuje

poblize sebe kao i svoje interese. Zahtjevom za izdavanje mišljenja o podobnosti tražimo provjeru pravnih pretpostavki na strani potencijalnih posvojitelja, dok se prikladnost odnosi na fizičke kao i psihičke te socijalne pretpostavke koje posvojitelji moraju imati u odnosu na potrebe i osobine djeteta. Uz zahtjev se prilaže i dokumentacija (rodni list, vjenčani list za bračne drugove, dokaz o postojanju izvanbračne zajednice za izvanbračne drugove, dokaz o državljanstvu, potvrdu liječnika o psihofizičkom zdravstvenom stanju, potvrdu poslodavca o zaposlenju i dokaz da se protiv podnositelja niti protiv člana njegovog kućanstva ne vodi kazneni postupak) o kojoj u matičnom Centru za socijalnu skrb možete dobiti informaciju gdje se koji dokument može nabaviti. Kroz nekoliko tjedana od dostave dokumenata potencijalni posvojitelji će dobiti poziv Centra za socijalnu skrb s navedenim terminom i mjestom prvog dijela procjene kojoj moraju pristupiti. Osobe koje ispune zakonske uvjete za posvojenje dužne su sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje a nakon provedene stručne pripreme i stručne procjene, Centar za socijalnu skrb daje mišljenje o podobnosti i prikladnosti za posvojenje u roku od šest mjeseci od zaprimanja pisane izjave i zahtjeva. Stručno mišljenje se dostavlja pisanim putem podnositeljima zahtjeva a u roku od osam dana od dana dostave pozitivno mišljenje upisuje se u registar potencijalnih posvojitelja. Centar za socijalnu skrb između potencijalnih posvojitelja bira onoga koji je najprikladniji za dijete prema njegovim osobinama i potrebama, a kada utvrdi najprikladnijeg posvojitelja, Centar za socijalnu skrb u suradnji s udomiteljem ili ustanovom gdje je dijete smješteno priprema dijete za posvojenje. Tada se izdaje suglasnost kojom se omogućava ostvarivanje osobnih odnosa radi procjene je li zasnivanje posvojenja u skladu s dobrobiti djeteta. Posvojenje se smatra

zasnovanim kada matični Centar za socijalnu skrb donese Rješenje o posvojenju za koji je rok žalbe osam dana od primitka odluke, nakon proteka tog roka rješenje postaje pravomoćno i posvojitelj postaje roditelj.

Nakon što se posvojenje zasnjuje nije dopušteno osporavati ni utvrđivati majčinstvo ili očinstvo jer posvojenjem nastaje među posvojiteljem i njegovim srodnici-ma te posvojenikom i njegovim potomcima neraskidivi odnos srodstva, kao i sva prava i dužnosti koje iz istoga proizlaze. Posvojenik i posvojitelj stječu pravo nasljeđivanja kao i dužnosti i prava međusobnog uzdržavanja.

Posvojeno dijete dobiva pravni položaj kao da je biološko dijete posvojitelja. Posvojitelj se upisuje u maticu rođenih kao roditelj djeteta ako je to određeno Rješenjem o posvojenju.

STATISTIČKI PODACI ZA 2020. I 2021. GODINU U RH

Prema izvješću pravobraniteljice za djecu broj djece na smještaju i organiziranom stanovanju u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi i centrima za

pružanje usluga u zajednici u 2021. godini iznosio je 806, dok je u 2020. godini bilo 730 djece.

Od 806 njih u navedenoj 2021. godini, broj djece koja su imala ispunjene zakonske uvjete za posvojenje iznosio je 111, dok je u 2021. godini njihov broj iznosio 97.

Tijekom 2021. godine realizirano je 37 posvojenja, dok je tokom 2020. godine realizirano njih 29.

PORAŽAVAJUĆE BROJKE I PORAŽAVAJUĆI SUSTAV

Navedeni statistički podaci pokazuju kako situacija u Republici Hrvatskoj nije na zavidnom nivou, najveći problem predstavlja dugotrajnost sudskih postupaka lišavanja prava na roditeljsku skrb. Naime, prije i tijekom 2021. godine pokrenuta su 72 takva postupka ali ista nisu okončana. Odugovlačenjem

oko ovakvih postupaka smanjujemo šansu da dijete bude posvojeno a time ne uzimamo u obzir najbolji interes djeteta.

Također, smatram da se društvo ne educira dovoljno o samom posvojenju kao i da vlada svojevrsna stigmatizacija oko posvojenja. Naše društvo treba više stručnih edukacija i više medijskog prostora posvetiti toj temi. ■ M. K.

Piše: Simona Tomašević

Pendrekom po glavi

Je li borba za ljudska prava, pojedinca ili više građana, građanska neposlušnost? Imaju li ljudi pravo dići glas ako im je ugrožena egzistencija? Imaju li pravo dići glas protiv političke elite, ako vidi da se svjesno uništavaju državne ili privatne tvrtke? Sve su to pitanja koja potiču na razmišljanje o našem društvu općenito. Samim pojmom građanske neposlušnosti smatra se odbijanje podvrgavanja određenom zakonu ili vladinoj politici na način koji je javan, svjestan, nenasilan te nadasve politički čin koji je suprotan zakonu s ciljem da se izazovu određene promjene u zakonu ili političkoj djelatnosti vlade. Građansku neposlušnost je, ako pogledamo tradicionalnu klasifikaciju moralno i politički motiviranih oblika neposlušnosti (prema kriteriju intenziteta u objektivnom društvenom kontekstu) moguće razvrstati u tri kategorije: revolucionarna neposlušnost, građanska (civilna) neposlušnost i prigovor savjesti. Na temelju istih kriterija, građanske (civilne) neposlušnosti mogle bi se razvrstati u četiri oblika: pravni oblik neslaganja kao najuža razina gdje se pojedinac protivi normi, ali u dopuštenim pravnim okvirima, nelegalna neposlušnost pri kojoj pojedinac ne pristaje na sankciju za svoje ponašanje jer institucije kojima se protivi smatra nelegitimnim ili nepravednim, oblici neslaganja koji su usmjereni, ne na neko specijalno područje, već teže općoj reformi državnih institucija te revolucionarna neposlušnost usmjerena, ne na reformu državnih vlasti, već na reorganizaciji društva na drugačijim načelima i vrednotama. U teoriji je vrlo bitno da je građanin, služeći se razumom i stečenim iskustvom u mogućnosti prepoznati kada je vlast pravedna te se protiv te vlasti pobuniti.

Žalosno je da u političkom smislu velike skupine ljudi nikada ne reagiraju na nepravdu, što znači da sve ostaje na pojedincu koji uz sva navedena obilježja posjeduje i hrabrost za donošenje važnih političkih poteza. Ta hrabrost temelji se na imaginarnom osjećaju dužnosti u poduzimanju radnji koje se smatraju ispravnim, ne želeći svoju sudbinu prepustiti u ruke političke elite. Postavlja se pitanje je li se u tom slučaju, pojedinca, koji je postupio prema svojoj savjesti treba svrstati u rubriku „građanska neposlušnost“. Sudjelujući u činu građanske neposlušnosti, želimo apelirati na osjećaj pravednosti većine i pošteno upozoriti da su povrijeđeni uvjeti slobodne suradnje. obraćamo se drugima da promisle, da se zamisle o našem položaju i shvate da se od nas ne može očekivati beskonačno prihvaćanje nametnutih uvjeta. Međutim, ako se društvo tumači kao shema suradnje među ravnopravnim ljudima, oni koji trpe nepravdu ne trebaju se pokoriti.

Građanska neposlušnost i odbijanje zbog savjesti zapravo su sredstva koja učvršćuju ustavni sistem, iako su po definiciji ilegalni. Suprotstavljajući se nepravdi u granicama poštivanja zakona, ona sprečava kršenje prava i ispravlja ga kada se dogodi. Opća sklonost prema opravdanoj građanskoj neposlušnosti stabilizira dobro uređeno ili približno pravedno društvo. Ako se čini

Piše: Maja-Marija Balog

O institutu zastare u teoriji i praksi

Zastara je opći pravni institut. Ona postoji u kaznenom, građanskom, upravnom i mnogim drugim granama prava. U građanskom pravu primjenjuje se uglavnom na područje obveznog i nasljednog prava. Podrazumijeva gubitak zahtjeva kao posljedicu neizvršavanja sadržaja prava tijekom određenog vremena. Nastupa kada protekne zakonom određeno vrijeme tijekom kojeg vjerovnik ima pravo zahtijevati izvršenje svojeg prava.

Od velike važnosti je da vjerovnik pazi na rokove i mogućnosti ostvarivanja svojih prava jer protekom vremena određenog za zastarni rok gasi se pravo da svoje pravo ostvari prisilnim putem. Ipak protekom zastarnog roka i gašenjem prava na prisilno ostvarenje svojeg prava od strane vjerovnika ne gasi se i samo pravo na tražbinu pa ako u tom slučaju dužnik svoju zastarjelu tražbinu ispuni ne dolazi do primjene instituta stjecanja bez osnove i dužnik ne može zahtijevati povrat. Ako

da opravdana građanska neposlušnost ugrožava jedinstvo građana, nisu odgovorni oni koji se bune, nego oni čija zloporaba vlasti i sile opravdava takvu opoziciju.

Kroz čitavu povijest čovječanstva uvijek su postojali hrabri i odlučni ljudi, koji su se izdvojili iz mase i pokušali svojim znanjem obraniti stavove ljudskosti, ali im to nije uvijek išlo na ruku. Zbog hrabrosti i rječitosti mnogi su zatvarani, zlostavljani i poniženi. Što u tom slučaju radi masa? Povlači se! Zašto? Strah! I sama se pitam u kakvom svijetu živimo i zašto se čovjek, ako se opravdano bori za ustavna prava, stavlja u kontekst neposlušnosti. Bi li se i politička elita mogla osuditi za neposluh prema građanima ili su oni pak zaštićeni zakonom koji su sami propisali jer im tako ide na ruku. Sve što moćnici učine, zaštićeno je zakonskim propisima. Iz iskustva znamo da ljudi protestiraju kad im voda dođe do grla i kad im je maksimalno ugrožena egzistencija...Svi su svjesni posljedica tzv. „neposluha“ i iste prihvaćaju jer im je jedina želja pravda. Svi mi u sebi, potajno s veseljem, zamišljamo zemlju gdje ćemo biti sretni i uvažavani od strane državnih vlasti. Je li to ostvarivo? Ne znam. Smatram da smo s razlogom dobili pravo glasa kako bi time ukazali na određenu nepravdu i iskazali svoje poglede te time i opravdali sam čin građanske neposlušnosti. Kao mlada osoba, pred kojom je još puno uspona i padova, nadam se da ću jednog dana doživjeti pravdu mira, sklada, prosperiteta, ljubavi i poštovanja prema svakom čovjeku na ovoj planeti. ■ S. T.

vjerovnik utuži zastarjelu tražbinu, a dužnik se ne pozove na prigovor zastare bez obzira je li znao ili nije da je protekao zastarni rok, sud će vjerovnikovu tužbu prihvatiti i vjerovnik će uspješno namiriti svoju tražbinu. Tomu je tako jer sud ne pazi na zastarne rokove po službenoj dužnosti.

Zastara počinje teći prvog dana nakon što vjerovnik ima pravo tražiti ispunjenje svoje tražbine, osim u slučajevima kada je zakonom određeno nešto drugo. Kada se radi o obvezama koje se sastoje u trpljenju i propuštanju zastara počinje teći prvog dana kada je dužnik postupio protivno svojoj obvezi. Kada se obveza prenese s jedne osobe na drugu, uračunava se i vrijeme koje je proteklo u korist prednika novog dužnika. Zastara nastupa kada protekne posljednji dan razdoblja određenog zakonom. Osim zastare glavne tražbine, ona vrijedi i za tražbinu kamata, troškova, plodova i ugovorne kazne.

Subjekti pravnog odnosa ne mogu pravnim poslom produljiti ni skratiti zastarne rokove, a ne mogu ni odrediti da zastara kroz neko vrijeme ne teče. Također, dužnik se ne može odreći zastare dok ne protekne rok za njezino ostvarenje. Odricanje podrazumijeva pisano priznanje zastarjele obveze ili davanje osiguranja za zastarjelu obvezu.

U nekim slučajevima dolazi do zastoja zastare, odnosno zastare ne teče. To će biti između bračnih drugova, izvanbračne drugove, roditelja i djece dok traje roditeljsko pravo. Također i za vrijeme mobilizacije i u slučaju rata za osobe koje su na vojnoj dužnosti. Zastoj će trajati i za tražbine koje imaju osobe zaposlene u tuđem kućanstvu prema poslodavcu i članovima njegove obitelji koji žive zajedno s njim tijekom razdoblja u kojem taj odnos traje. Još jedan slučaj zastoja biti će kada vjerovnik zbog nesavladivih prepreka nije u mogućnosti zahtijevati ispunjenje sudskim putem. Zastara počinje

teći nakon prestanka uzroka zastoja, a vrijeme proteklo prije zastoja uračunava se.

Osim zastoja zastare postoji i prekid zastare. To će se dogoditi kada dužnik prizna dug. Prekida se i podnošenjem tužbe sudu, ali i svakom drugom radnjom koja se poduzima protiv dužnika pred sudom i drugim nadležnim tijelima da bi se utvrdila, osigurala ili ostvarila tražbina. Međutim, ako tužba bude odbačena ili odbijena ili ako vjerovnik od tužbe odustane smatra se da se prekid zastare nikada nije ni dogodio. Samo pozivanje vjerovnika da dužnik ispunji svoju obvezu nije dovoljno za prekid zastare. Nakon prekida zastara počinje teći ispočetka, a vrijeme koje je proteklo prije prekida ne računa se u zakonom određeni rok za zastaru.

U Republici Hrvatskoj na zastarne rokove se najčešće primjenjuju propisi Zakona o obveznim odnosima, no oni se mogu i drugačije regulirati posebnim zakonima.

Opći zastarni rok propisan je Zakonom o obveznim odnosima i iznosi pet godina, taj rok se primjenjuje kada posebni zastarni rok nije utvrđen zakonom. Posebni zastarni rok utvrđuje se za privremene tražbine i primjerice za naknadu štete za tražbine utvrđene ugovorom o osiguranju.

Tražbine privremenih davanja su one tražbine koje dopijevaju tijekom kraćih razdoblja ili godišnje. Rok zastare za takve tražbine je tri godine. Zastarni rok od tri godine primjenjuje se i za tražbine zakupnine i najamnine, bez obzira na to plaćaju li se povremeno ili u ukupnom iznosu. U slučajevima naknade štete također se primjenjuje zastarni rok od tri godine, a počinje teći onoga dana kada je oštećenik saznao za štetu. Ipak, oštećenik može svoju tražbinu ostvarivati u roku pet godina od nastanka štete bez obzira na to kada je saznao za štetu.

Zastarni rok od jedne godine blizak je većini fizičkih osoba, jer se on može pojaviti u svakom kućanstvu. To su primjerice: tražbine naknade za isporučenu električnu i toplinsku energiju, plin, vodu, dimnjačarske usluge i za održavanje čistoće, kada je isporuka odnosno usluga obavljena za potrebe kućanstva, tražbine radiopostaje i radiotelevizijske postaje za uporabu radio-prijamnika i televizijskog prijamnika, tražbine pošte, telegrafa i telefona za uporabu telefona i poštanskih pretinaca, te druge njihove tražbine koje se naplaćuju u tromjesečnim ili kraćim rokovima, te tražbine pretplate na povremene tiskovine, računajući od isteka vremena za koje je tiskovina naručena.

Svrha i glavna zadaća instituta zastare je zaštita dužnika. Naime njemu se omogućuje da se na razmjerno jednostavan način, bez ulaganja sredstava obrani od zahtjeva vjerovnika koji nije pazio na rokove i nije na vrijeme poduzeo radnje kako bi ostvario svoje pravo ili ispunjenje tražbine.

Međutim, važno je reći da kao i svaki institut koji ide u korist jednoj strani, tako i institut zastare prilikom primjene u praksi često biva zloupotrebljavan i koristi se kao sredstvo kojim se izbjegavaju vlastite dužnosti i obveze, stoga je vrlo teško odrediti nanosi li takva koncepcija više štete ili koristi čitavom pravnom stavu. ■ M. M. B.

Piše: Antonija Tutić

O ravnopravnosti spolova i zastupljenosti žena u pravosuđu i odvjetništvu

Republika Hrvatska je 2003. godine usvojila nekoliko posebnih protudiskriminacijskih zakona uključujući Zakon o ravnopravnosti spolova. Ravnopravnost spolova je pojam koji označava jednakost žena i muškaraca u svim područjima javnog, ali i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata. Uspostavljanje rodne jednakosti jedan je od ključnih ciljeva i prioriteta razvoja svakog suvremenog društva. Pitanje jednakosti žena i muškaraca znači da muškarci i žene imaju mogućnost punog sudjelovanja

kao i jednake mogućnosti ili životne prilike pristupu i kontroli dobara i resursa.

Ravnopravnost spolova se kroz povijest bitno promijenila. Povijest su pisali muškarci pa se čini da su najveći dio povijesti i činili muškarci dok žene nisu bile prisutne u svim sferama javnog života. Nekada je bilo nepojmljivo da bi žena bilo što drugo radila osim kuhala, spremala i čuvala djecu. Na sreću, danas to više nije tako, međutim i danas se postavlja pitanje imaju li muškarci i žene ista prava?

Ravnopravnost spolova nije samo žensko pitanje, nego je to pitanje koje se jednako odnosi i na muškarce, a utječe na društvo u cjelini. Osim što je uvjet za demokraciju i socijalnu pravdu, ravnopravnost je spolova i javno dobro koje osigurava socijalnu, političku i ekonomsku dobrobit pojedincima u društvu i društvu u cjelini. U Hrvatskoj su se također vodile borbe za prava žena, čemu su uvelike doprinijele Ivana Brlić-Mažuranić i Marija Jurić Zagorka koje su pokazale kako žena može biti visoko školovana i uspješna.

Žene su dobile pravo glasa u Hrvatskoj 1945. godine što i nije tako davno, a borba za ravnopravnost se nastavlja i danas. Ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj je određena kao jedna od najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske i kao jedna od temelja za tumačenje Ustava Republike Hrvatske, a definirana je važećim Zakonom o ravnopravnosti spolova. Dana 14. srpnja 2003. donesen je prvi hrvatski Zakon o ravnopravnosti spolova. Navedenim Zakonom utvrđene su opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, te je definiran i uređen način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce.

Današnja situacija u RH, na temelju podataka iz 2021. godine, pokazuje nam upravo zaokret koji se tiče zastupljenosti žena u području prava. Na temelju Izvješća Predsjednika Vrhovnog suda dolazim do podatka da je u pravosudnim tijelima zastupljenost žena itekako veća od muškaraca. Žena ima ukupno 6804 (71,66%), a muškaraca 1368 (28,34%). Izvješće DORH-a iz 2021. dovodi do podatka da žena ima 1493, a muškaraca 361. U Imenik Hrvatske Odvjetničke Komore je danom 22. studenog 2022. godine upisano ukupno 2269 žena, a 2817 muškaraca, a na našem Pravnom fakultetu u Osijeku imamo 1365 žena, a dosta manji broj muškaraca koji iznosi svega 416 muškaraca. To nas dovodi do postotka od 76,6 % žena, te 23,4 % muškaraca. Iz svega istraženog i navedenog ovdje svakako dolazim do zaključka kako ova naša struka uveliko postaje ženska struka. ■ A. T.

Intervju provela: Lucija Tulić

Intervju sa studentskom pravobraniteljicom Pravnog fakulteta Osijek Antonelom Večerić

Antonela recite nam nešto o sebi, kako ste završili na Pravnom fakultetu u Osijeku?

Zovem se Antonela Večerić, Studentska sam pravobraniteljica Pravnog fakulteta Osijek te studentica V.godine Integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija Pravo na Pravnom fakultetu Osijek. Odrasla sam u Kutini gdje sam pohađala Srednju školu Tina Ujevića Kutina. Nakon srednje škole upisala sam u statusu redovitog studenta Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Pravo na Pravnom fakultetu Osijek te od tada živim u Osijeku.

Na koji način ste izabrani za Studentsku pravobraniteljicu te koliko Vam traje mandat?

Na poziciju Studentske pravobraniteljice Pravnog fakulteta Osijek došla sam na temelju prijave na natječaj za Studentskog pravobranitelja Pravnog fakulteta Osijek koji je raspisan od strane Studentskog zbora Pravnog fakulteta Osijek. Na temelju Odluke o imenovanju studentskog pravobranitelja, koju je 6. lipnja 2022. godine donijela Skupština Studentskog zbora Pravnog fakulteta Osijek, imenovana sam Studentskom pravobraniteljicom Pravnog fakulteta Osijek na mandat u razdoblju od jedne akademske godine.

Možete li nam ukratko navesti zbog kojih problema Vam se studenti najviše javljaju i koliko ih je?

Najviše upita od strane studenata Pravnog fakulteta Osijek pristiže tijekom ispitnih rokova, ali i krajem rujna kada se približava kraj akademske godine. Tijekom ispitnih rokova najčešći su upiti vezani za zahtjev za ponavljanjem ispita pred

nastavničkim povjerenstvom te pitanja vezana za upis ostvarene ocjene u Studomat. S druge strane, kako se približava kraj akademske godine česti su upiti vezani za uvjete pod kojima studenti imaju pravo na mirovanje obveza, mogućnosti prekida studija i posljedice prekida studija, gubitak statusa redovitog studenta te nastavak studija u statusu izvanrednog studenta. Daleko najučestaliji upiti vezani su za uvjete upisa u višu godinu studija, uvjete prijelaza na Pravni fakultet Osijek i priznavanje položenih ispita na drugom visokom učilištu te pitanja vezana za zahtjeve studenata koji nisu zadovoljni postignutom ocjenom i traže ponavljanje ispita pred nastavničkim povjerenstvom.

Koliko uspješno rješavate upite studenata? Jeste li zadovoljni suradnjom između pravobranitelja i Referade/pojedinih katedri/Studentskog zbora?

U ovih pet mjeseci mandata nije bilo većih poteškoća u rješavanju problema s kojima su se javili studenti. Ponekad se dogodi problem kod studenata koji se javljaju prekasno ili zahtijevaju ostvarivanje nekih prava koja im nisu zajamčena Pravilnikom o studijima i studiranju na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, no to su u pravilu izolirani slučajevi. Načelno, probleme i pritužbe studenata pokušavam riješiti na način da im objasnim situaciju u kojoj se nalaze i mogućnosti koje su im na raspolaganju te ih uputim kome se mogu obratiti u slučaju da je potrebno podnositi određenu dokumentaciju ili se osobno obratiti nadležnom tijelu Fakulteta. Postoje dakako i situacije u kojima osobno kontaktiram Referadu ili profesora u ime studenta te se raspitam o mogućnosti rješavanja

problema s kojim se student susreo. Suradnja studentske pravobraniteljice s nadležnim tijelima Fakulteta sada izvrsno funkcionira. Na sve upite s kojima sam se do sada obratila bilo kome na Fakultetu odgovoreno je u veoma kratkom roku te isto tako vrlo brzo i riješeno.

Mislite li da bi se institut pravobranitelja mogao poboljšati u smislu proširenja ovlasti ili na neki drugi način?

Institut Studentskog pravobranitelja Pravnog fakulteta Osijek mogao bi se poboljšati. Za poboljšanje uvijek ima prostora. Prvo, držim kako je poražavajuće malo studenata Pravnog fakulteta Osijek upoznato sa činjenicom da na našem Fakultetu postoji Studentski pravobranitelj. Dalje, tvrdim kako se Studentski pravobranitelj treba više spominjati na Fakultetu te je potrebno više promovirati ulogu Studentskog pravobranitelja s ciljem da se što veći broj studenata upozna sa institutom Studentskog pravobranitelja i njegovom ulogom.

Kojim putem Vam se studenti mogu obratiti i što mogu očekivati?

Studentsku pravobraniteljicu Pravnog fakulteta Osijek studenti mogu kontaktirati putem službenog e-maila studentskog pravobranitelja koji glasi pravobranitelj@pravos.hr. Također, upite i pritužbe studenti mogu poslati i na Instagram i Facebook profil Studentskog pravobranitelja Pravnog fakulteta Osijek. Od Studentske pravobraniteljice Pravnog fakulteta Osijek studenti mogu očekivati pomoć u rješavanju njihovih problema s kojima se susreću tijekom studija. Također, u suradnji sa nadležnim tijelima Fakulteta trudim se u što kraćem roku riješiti svaki problem te povratno savjetovati studente o načinu na koji mogu ostvariti neko pravo. S obzirom na to da je komunikacija sa Studentskom pravobraniteljicom Pravnog fakulteta Osijek strogo povjerljiva studenti se slobodno mogu javiti sa svojim problemima bez straha da će informacije koje podijele u komunikaciji sa Studentskom pravobraniteljicom biti prenesene trećoj strani. U tom smislu iskoristiti ću ovu priliku i pozvati sve studente Pravnog fakulteta Osijek koji imaju bilo kakav problem ili upit vezan za studiranje na Pravnom fakultetu Osijek da se obrate s povjerenjem kako bi se povećala kvaliteta studiranja na Pravnom fakultetu Osijek i kako bi svakom studentu našeg Fakulteta bila osigurana i ostvarena prava koja ima. ■ L. T.

Piše: Ivona Balog

Hoće li studenti postati bogatiji ili siromašniji uvođenjem eura?

Kuna, novčana jedinica Republike Hrvatske, uvedena je 30. svibnja 1994. godine. Kao hrvatska nacionalna valuta bila je gotovo 29 godina. Prošlo je 20 godina od puštanja u promet eurokovanica i euronovčanica. 1. siječnja 2002. godine u 12 zemalja Europske unije izvršena je najveća zamjena valuta u povijesti. Danas je euro valuta u čak 19 država članica Europske unije te više od 340 mil. Europljana, a 1. siječnja 2023., Republika Hrvatska postati će 20. država članica Europske unije sa eurom kao službenom valutom. Budući da je gospodarska situacija u državi neizvjesna, a inflacija sve veća, postavlja se pitanje kako će uz sve to uvođenje eura utjecati na studente. Gotovo svakodnevno susrećemo se sa rastom gotovo svih energenata, namirnica (pogotovo onih nužnih za život), higijenskih proizvoda, odjeće, raznih usluga i neprehrambenih proizvoda (bolje rečeno – svega).

Život je postao veoma skup, a studentima pogotovo. Studiranje je samo po sebi izazovno i stresno, a situacija u državi tome nimalo ne pomaže. Neki studenti već i sada rade po 2 (ili više) poslova kako bi mogli financirati studij, zadovoljiti životne potrebe te platiti smještaj, režije, prijevoz i sl. jer nemaju svi privilegiju živjeti kod kuće i dobivati pomoć od roditelja. Ministarstvo znanosti i obrazovanja objavilo je kako će minimalna studentska satnica porasti sa 29,30 kn/3,98€ na 4,38€ neto (33kn), odnosno za noćni rad i rad nedjeljom i blagdanima iznositi će 6,57€ po satu. Uz povećanje satnice, predlaže se o povišavanje limita porezne olakšice s 15 000kn na 24 000kn, odnosno iznos nakon

kojeg se trenutno oporezuje studentski rad sa 63 000kn na 72 000kn, međutim izmjene Zakona o porezu na dohodak još uvijek nisu stupile na snagu, no u slučaju da se to dogodi novi propisi primjenjivati će se retroaktivno.

Također, Ministarstvo znanosti i obrazovanja povisilo je iznos socio-ekonomske, najpopularnije državne stipendije među studentima, za akademsku 2022./2023. godinu, sa 1200kn na 1506,90 kn, odnosno 200€. Iako povećanje minimalne studentske satnice, kao i iznosa državne stipendije, mnogima zvuči kao radosna vijest, osobno smatram kako je to samo prividno povećanje, budući da cijene rastu gotovo svakodnevno. Satnica je i dalje niska, pogotovo za studente kojima je rad preko Studentskog servisa zaista jedini izvor prihoda, a cijeli ovaj sustav prelaska na novu valutu samo dodatno pogoršava ionako lošu situaciju. Nadat ćemo se kako je situacija u državi takva dok traje proces prilagodbe te da ćemo vidjeti s vremenom koje nam prednosti za pravo donosi uvođenje eura o kojima mnogi stručnjaci govore i koje su bile povod poduzimanju promjene valute. ■ I. B.

Piše: Diana Mikić

Kažnjavanje građana koji ne selektiraju otpad – ima li rješenja za Osijek?

Zaštita okoliša i životinja jedna je od glavnih okupacija mojeg interesa te simbolizira pravac mog djelovanja u budućnosti. Potaknuta problemima koji ugrožavaju budućnost brojnih generacija, upisala sam Pravni fakultet u Osijeku sa željom da se naučim izboriti za svoja i tuđa prava te da u konačnici učinim daleko potrebne promjene društva na bolje. Malim koracima moguće je učiniti puno pozitivnih radnji kojima će naš okoliš postati još zeleniji, a jedna od njih je i selektiranje otpada.

U gradu Osijeku, Odsjek komunalnog redarstva obavlja sve poslove komunalnog i građevinskog inspekciskog nadzora. Poduzimaju se mjere uklanjanja odbačenog otpada i provodi se stalna kontrola nad provedbom odredbi Odluke o komunalnom redu i drugih propisa s područja komunalnog gospodarstva, graditeljstva, gospodarenja otpadom i zaštite životinja. Način gospodarenja komunalnim otpadom u vezi s javnom uslugom prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada te odvojenog prikupljanja otpadnog papira, metala, stakla, plastike, tekstila, problematičnog otpada i krupnog (glomaznog) otpada i drugo, određuje se posebnom odlukom Gradskog vijeća – Odlukom o načinu pružanja javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada na području grada Osijeka (u daljnjem tekstu: Odluka). Sukladno članku 13. Odluke, korisnici javne usluge dužni su iz miješanog komunalnog otpada izdvojiti otpadni papir, metal, staklo, plastiku, drvo, tekstil, biorazgradivi komunalni otpad, krupni (glomazni) komunalni otpad te problematični otpad. Naglasak je na pridjevu da su korisnici „dužni“ selektirati otpad zbog čega i postoje različito označeni i obojeni spremnici za otpad, no postavlja se pitanje postoji li sankcija za sve one koji se ne ponašaju sukladno navedenim

mjerama. Odredbe o ugovornoj kazni definirane su u članku 44. Odluke koji nalaže da je ugovorna kazna novčani iznos koji je Korisnik javne usluge dužan platiti u slučaju kada je postupio protivno Ugovoru. Smatra se da je Korisnik javne usluge postupio protivno Ugovoru ukoliko, između ostalog, ne predaje biorazgradivi, reciklabilni, problematični i glomazni komunalni otpad odvojeno od miješanog komunalnog otpada; u slučaju neprimjerenog načina kompostiranja; ako ne prikuplja komunalni otpad isključivo u odgovarajuće spremnike za otpad na za to predviđenim mjestima, sukladno vrsti otpada i namjeni spremnika. Ugovorna kazna za navedene radnje i propuste, u iznosu od 100,00 kuna, obračunavat će se prilikom svakog evidentiranog nepravilnog odlaganja. Posebno je problematična situacija kada je ugovornom kaznom potrebno sankcionirati određene stanare zajedničkih zgrada. U tom slučaju, članak 45. Odluke propisuje da kada više korisnika javne usluge koristi zajednički spremnik, nastalu obvezu plaćanja ugovorne kazne, u slučaju kad se ne utvrdi odgovornost pojedinog Korisnika javne usluge, snose svi korisnici javne usluge koji koriste zajednički spremnik. Iako su pitanja selekcije otpada dobro uređena različitim pravnim aktima, oni koji ne primjenjuju njihove odredbe gotovo uvijek prolaze nekažnjeno. Poprilično je teško provoditi nadzor nad osobama koje ne selektiraju otpad, kao i utvrditi njihovu odgovornost, no ono što je još tužnije jest to što se, u stvarnom životu, zagađenju okoliša i pretjeranom gomilanju otpada posvećuje malo ili nimalo pozornosti. Ovo je pitanje potrebno, stoga, detaljnije regulirati i uposliti radnike koji će biti zaduženi za učestali nadzor nad (ne)selektiranim otpadom te sankcionirati sve one koji ne provode selektiranje otpada u svojim kućanstvima. Mjere koje se trenutno provode u gradu Zagrebu, a odnose se upravo

na razvrstavanje otpada (zaključavanje spremnika za otpad, prijavljivanje susjeda koji ne razvrstavaju otpad, korištenje vreća za smeće određenih dimenzija...) potrebno je primijeniti u cijeloj državi kako bismo postali ekološki osvješteniji građani.

Nabrojane sankcije trebaju služiti isključivo osvješćivanju, a briga za okoliš treba biti, ili postati, dio našeg odgoja i kulture. Kada svi zajedno postanemo usredotočeniji na budućnost, a manje okupirani sadašnjošću i življenju u trenutku, stvorit ćemo temelj za održivi okoliš svima onima na čiju štetu trenutno stvaramo otpad – životinjama, kao i budućim generacijama koje u suprotnom neće poznavati ljepotu prirode kakvu mi imamo prilike vidjeti danas. Malim koracima zaista možemo učiniti puno, a selektiranjem otpada dok kuhamo, otvaramo rođendanski poklon ili čistimo sobu, možemo učiniti puno dobrog za sebe i druge. Ekološka osviještenost velikog broja ljudi budi nadu u moguća rješenja problema zagađenosti okoliša, a kazne propisane Odlukom o načinu pružanja javne usluge prikupljanja miješanog komunalnog otpada i biorazgradivog komunalnog otpada na području grada Osijeka zasigurno potpomažu njezinu ugradnju u ljudsku svijest i bonton. ■ D. M.

Piše: Ivona Marić

Putovanje vlakom u Hrvatskoj - ima li smisla?

U zadnjih nekoliko godina možemo sve više čuti i čitati kritike na račun hrvatskih željeznica, odnosno putovanja sa HŽ putničkim prijevozom d.o.o. (dalje: HŽPP). Upravo te kritike i dovode u pitanje ima li u Hrvatskoj smisla putovanje vlakom. Možemo sve češće čuti kako je vlak kasnio, kako se kondukter nije pojavio, kako malo vagona stavljaju na dužim relacijama, kako preko ljeta ne pale klimu. Vjerujem da je većina čula kako je HŽPP u jednoj godini sveukupno kasnio sa svojim putovanjima dvije godine. Sve to dovodi u pitanje funkcionira li HŽPP u Hrvatskoj kako bi trebao? Kada pogledamo druge države npr. Češku i Mađarsku, koje za razliku od nas imaju razvijenije željeznice, imaju funkcionalnije vlakove jer im vlakovi služe da se građani mogu brzo ali i jeftino kretati po samoj državi. Pogledajmo onda malo kod nas. Republika Hrvatska ima dosta starih vlakova koje treba zamijeniti novijima i funkcionalnijima. Također što se same željeznice tiče na nekim dijelovima se željeznica i obnovila pa je sada

bolje, ali trebalo bi kompletnu željeznicu promijeniti jer tek bi onda vlakovi mogli brže ići i stizati na vrijeme. Ne vrijedi imati dobre vlakove i novije ako nemamo kvalitetno napravljenu željeznicu. Trebamo se ugledati na druge države koje imaju uređenije željeznice kako bi se i kod nas vlakovima moglo bezbrižno putovati na posao, kako bi i kod naši građani brzo i jeftino se mogli kretati po samoj državi. Vlakovi u Europi i diljem svijeta dosežu i 500 km/h, a našim vlakovima je prosječna brzina 58 km/h. Na bilo kakav upit ili prigovor HŽPP-u nikada nema nikakvog konkretnog odgovora. Uvijek su odgovori "diplomatski" gdje objašnjavaju svoje planove u narednih 10 godina.

Studenti imaju veliku prednost što se tiče putovanja samim vlakom. Redoviti studenti se mogu neograničeno koristiti željezničkim prijevozom po cijeni od 75kn mjesečno. To je novi pilot projekt koji je Vlada RH donijela. Osim te mogućnosti svi redovni i izvanredni studenti ostvaruju pravo popusta od 50% na karte koje kupe. Za ostvarivanje toga popusta mora se posjedovati pametna kartica koja se može kupiti na prodajnom mjestu. Preko te kartice se radi profil koji vrijedi godinu dana od dana ispostavljanja kartice. Nije vezano akademskom godinom, a cijena samog profila iznosi 50 kn godišnje. Za studente se svakako isplati, s obzirom da je HŽPP jedini koji još ima popuste za studente. Iz Slavonije se sa vlakom može doći i do Zagreba, vozi direktan vlak bez ikakvog presjedanja, do Varaždina, Koprivnice, do nekih gradova na obali a i što se tiče obližnjih gradova Osijeka (Vinkovci, Đakovo, Vukovar, Našice). Što se tiče same povezanosti može se reći da je Slavonija dobro povezana sa ostalim dijelovima Hrvatske što se HŽPP-a tiče.

Vjerujem da su svi čuli za noćni vlak na relaciji Osijek – Split koji je išao tokom ljeta 2022. I sama sam išla s njim ali iz Zagreba. Pri samom polasku vlak je kasnio

sat i pol vremena iz Zagreba. Na kraju smo u sami Split stigli puna tri sata kasnije nego očekivano. Na samom kolodvoru u Zagrebu je nastala ogromna gužva, kao da nisu očekivali toliko ljudi. Normalno na samom ulasku u vlak je nastala još veća gužva jer su ljudi htjeli sjest. Na kraju su dodali još vagona gdje je čak onda i bilo mjesta. Kolegica i ja koje smo putovale s tim vlakom, rezervirale smo si ležajeve jer smo znali kakav će to put biti. Htjele smo svakako osjetiti to iskustvo i tu avanturu. Vlak je naravno imao svoje prednosti i uvijek ima. Može se prošetati malo vlakom ako netko ne može sjediti više, može se otići na WC ukoliko se treba jer imaju u svakom vagonu po WC. Spomenuti vlak je imao jedan vagon koji je služio kao kafić gdje je bilo moguće popiti kavu, sok, otići zapaliti cigaretu što je bilo idealno za pušače.

I dalje to sve dovodi u pitanje ima li smisla putovati vlakom u Hrvatskoj. Osobno putujem često na relaciji Osijek - Varaždin. Na toj relaciji mogu i pohvaliti da vlak i ne kasni baš često, jedino tokom nekih radova na pruži. Ono što meni osobno smeta je to što upravo na toj relaciji se uvijek stavi malo vagona i bude gužva. Što se samih rezervacija karata tiče, nažalost nije dobro uređeno i na tome se treba poraditi. Najčešće stave malo vagona kada su u pitanju produženi vikendi kada se i očekuje gužva u vlakovima. Također se desila situacija 2020.godine da u vagonima nije radila klima na najtopliji dan te godine. Svakako ono što mogu pohvaliti i što se meni osobno sviđa je udobnost i komfort što vlak pruža naspram autobusa. Upravo kako sam navela i ranije, mogućnost prošetati vlakom, mogućnost otići na wc, ukoliko imate sreće pa nije gužva možete u kupe sjesti.

Svako prijevozno sredstvo ima svoje mane i svoje prednosti pa tako i putovanje vlakom. Ima li smisla putovati vlakom u Hrvatskoj? Najbolje da se sami upustite u tu avanturu i sami donesete taj zaključak! ■ I. M.

Piše: Lana Žilo

Kažnjava li se nasilje nad ženama preblago u Republici Hrvatskoj?

Sama tema nasilja u obitelji i nasilja nad ženama dakako da nam nije strana. Gotovo je nemoguće ulogirati se na bilo koju internetsku stranicu, a da, pritom, ne naiđemo na bilo kakav podatak o njezinoj prisutnosti, ne samo na svjetskoj, nego i na nacionalnoj razini. Analizirajući i iščitavajući same podatke Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske nailazimo na poražavajuće podatke. Prošle su godine u Hrvatskoj ubijene 22 žene. Pokušano je ubojstvo njih 45, a kao posljedicu nasilja u prošloj su godini 232 žene zadobile teške tjelesne ozljede. Njih 455 prijavilo je neko od seksualnih nasilja. Što se tiče podataka iz ove godine, zaključuje se da situacija ne jenjava. Tako se u prosjeku, svaki dan, evidentira 15 žena koje su žrtve obiteljskoga nasilja, što znači da otprilike svakih sat i pol vremena na jednu ženu u Hrvatskoj nasrne njoj bliska osoba. Policija je u ovoj godini dnevno podnosila prosječno 17 prekršajnih, a tjedno 10 kaznenih prijava zbog nasilničkog ponašanja u obitelji. U pogledu pitanja tko je zlostavljač, odnosno nasilnik u nešto više od 50 posto slučajeva nasilnik je suprug, u 20 posto slučajeva otac, a u gotovo 12 posto evidentiranih slučajeva obiteljskoga nasilja žrtva je majka od strane svojih sinova. Također, prisutni su i slučajevi fizičkoga nasrtaja od strane nevjenčanih supruža (njih 6%), a nasilnici su nerijetko i bivši muževi, ali i poočimi, pa čak i djedovi.

Počevši od samog Ustava RH i ravnopravnosti spolova kao jedne od najviših vrednota ustavnoga poretka Republike Hrvatske pa do brojnih revidiranih zakonskih odredbi o zaštiti i kažnjavanju počinitelja te ratificirane Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji dalo bi se očekivati da je sustav

zaštite i kažnjavanja žena u Republici Hrvatskoj djelotvoran, no analizom gore navedenih podataka vidimo da je situacija umnogome drugačija. Glavno pitanje koji se postavlja nakon uvida u ove zabrinjavajuće podatke ovakvih, zabrinjavajućih, podataka jest postoji li „nešto trulo u Republici Hrvatskoj“ što ohrabruje i doprinosi nastavljanju zločinačkoga djelovanja. Najprije bih pretpostavila da je razlog iste nedovoljno upućen sudski kadar te nesposobnost istoga za primjenom propisanih normi na konkretnim slučajevima iz sudske prakse. Također, ne treba zaboraviti da do, ionako preblagih propisanih kazni zatvora u konačnici ni ne dođe, nego se one zamjenjuju radom za opće dobro. Isto tako, nisu ni rijetki slučajevi dosuđivanja novčanih ili, pak, uvjetnih kazni ne zaboravljajući pritom da je, sudeći prema odlukama suda, sudjelovanje u Domo-vinskome ratu relevantna olakotna okolnost za propisano kazneno djelo silovanja. Prisjetimo se bivšeg HDZ-ovog načelnika kome je Visoki kazneni sud RH smanjio kaznu zatvora od dvije i pol godine za silovanje ističući, kako je „propust“ prvostupanskoga suda, to što „uopće nije uzeo u obzir okrivljenikovo sudioništvo u Domovinskom ratu, za što je višestruko odlikovan, a to je izrijekom bilo naznačeno u njegovim osobnim podacima u izreci presude“. Još se jedan HDZ-ovac našao u sudnici nakon što je šakama izudarao svoju suprugu gdje je pravomoćno osuđen za dva kaznena djela- kaznenog djela protiv braka, obitelji i djece, nasiljem u obitelji i kaznenog djela protiv života i tijela za što je dobio jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od „sit-nih“ deset mjeseci, s time da, kako mu je izrečena uvjetna osuda nikada nije završio iza rešetaka. Što se zapravo poručuje žrtvama i javnosti donošenjem ovakvih presuda? O bizarnosti odluka pojedinih sudaca i sutkinja svjedoče i raz-

matranja u općepoznatom slučaju brutalnog premlaćivanja osamnaestogodišnjakinje na radnom mjestu za koju je prema mišljenju suda nasilnik zaslužio jedinstvenu zatvorsku kaznu od pet godina da bi nakon godine dana od donošenja nepravomoćne presude ista smanjena na četiri godine.

Kao još jednu manjkavost sustava napomenula bih i nedostatnu zaštitu žrtava od njihovih nasilnika po izvršenju, vidjeli smo već, mizernih zatvorskih kazni. Nerijetki su slučajevi u kojima sudci u presuđivanju ne razmišljaju „korak unaprijed“ čime dovode u opasnost život žrtve po puštanju na slobodu osuđivanog nasilnika. Zaštitne mjere koje je sud izricao počiniteljima obiteljskoga nasilja, a koje su obuhvaćale zabranu približavanja, uznemiravanja, uhođenja žrtve vrijedile su i odnosile se samo za vrijeme trajanja sudske postupka, ili za vrijeme uvjetnog otpusta do izvršenja dosuđene zatvorske kazne. Nužno je u navedenim monstruoznim slučajevima uz primjerenu kaznu predvidjeti zaštitne mjere radi sprječavanja budućeg nasilničkog djelovanja, zaštite zdravlja i sigurnosti žrtve te otkloniti okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novih kaznenih djela.

Iz ovih nekoliko navedenih slučajeva zaključujemo da su pravomoćne sudske presude toliko simbolične da, može se reći, ohrabruju počinitelje da i dalje nastave u svojem djelovanju koje može, i dovodi do ubojstava žrtava-žena, tzv. femicida. Femicid se kao takav može predvidjeti, no usprkos tomu tijekom samo ove godine ubijeno je 12 žena. Alarmantan je podatak da u razdoblju od 2017. do 2022. godine u Republici Hrvatskoj 47% žrtava svih ubojstava čine žene. Uz spomenute uvjetne kazne, kao najčešće i one novčane, prema podacima naše pravobraniteljice za ravnopravnost spolova manje od 10% čine izrečene zatvorske kazne.

Dakle, po svemu sudeći nužno je žurno djelovanje u reviziji zakona u pogledu kažnjavanja počinitelja propisivanjem maksimalnih zatvorskih kazni za obiteljske nasilnike i svaki oblika nasilja nad ženama. Kazneni okvir mora biti objektivniji naravi djela, uzimajući u obzir stupanj povrede pravnoga dobra, posljedice na fizičko i psihofizičko stanje žrtve. Propisane kazne moraju imati prvenstvenu svrhu odvraćanja od počinjenja kaznenog djela i djelovati zastrašujuće na potencijalne počinitelje. ■ L. Ž.

Piše: Matea Čato

Sportsko pravo u zemlji i svijetu

Športom (ili sportom) nazivaju se fizičke aktivnosti koje čovjek izvodi iz raznih razloga kako ih definira Europska povelja o sportu Vijeća Europe kojima je za cilj unaprijediti fizičko i mentalno blagostanje stvarajući socijalne odnose i ostvarivanje rezultata na svim razinama natjecanjima. Riječ šport nekad je označavala svaku igru i zabavu. Pod pojmom sporta podrazumijeva niz varijabilnih i dinamičnih sportskih aktivnosti, u kojima se sposobnosti, osobine i znanja sportaša u potpunosti očituju u treningu i natjecanju na specifičan način. Sportskih područja i sustava postoji nekoliko, a to su: rekreacijski sport, profesionalni sport, školski sport, amaterski sport, i sport osoba s invaliditetom. Neki od razloga mogu biti slobodno vrijeme, tjelovježba i ostalo...

Ostaviti dojam da bavljenje tjelesnom aktivnošću ima samo pozitivne učinke, ali u praksi postoje i problemi, gdje je borba za bodove. Prvenstveno sport postao je ozbiljan biznis, čak i kao igra, u najširem smislu, sport nedvojbeno ima svoje porijeklo. Odnosi u sportu ne mogu se zamisliti izvan pravnog poretka koji on definira sportsko pravo. Sportski i pravni propisi utjelovljeni su u dubokoj povezanosti. Najvažniji i temeljni element sporta su njegove zakonske odredbe, to su posebna pravila natjecanja i drugi prateći elementi sportska organizacija. Osim toga, sportovi se često igraju izvan države granica, pri čemu do izražaja dolaze i njihove međunarodnopravne dimenzije. Kako i cijeli svijet tako i ovaj sportski sektor bio je pogođen pandemijom Covid-19. Odgoda i otkazivanje većine sportskih događaja, također jedan najvažniji globalni događaj, a to su Olimpijske igre u Tokiju 2020. koji su trebale biti održane i niz drugih manjih događaja ve-

zanih uz razne sportove atletiku, košarku... Situacija Covid-19 ponovno nam otkriva važnost izvanrednih Ustava u javnim i drugim zakonima, opterećenjima s kojima se suočavaju sportski savezi, organizatori natjecanja zbog nemogućnosti utjecaja više sile. Sami sudionici i klubovi bore se s ozbiljnim financijskim i gospodarskim iskušenjima. Posljedice pravnih obveza proizašlih iz ugovora iz područja marketinga, sponzorstava i prodaje, uključujući i prijenose sportskih događaja. „Pandorina kutija“ poznatija kao počast korona virusu koja je otvorila mnogobrojna pitanja, počevši prvo s najneposrednijim medicinskim i zdravstvenim problemima. Pitanja poput toga hoće li se izvanredno stanje proglasiti de facto ili de iure, sposobnost demokratskih organizacija ponovno na kušnji zbog epidemije. Odgovoriti na krizne izazove u važnim sektorima države i društvenih organizacija u nizu pitanja posebno se ističe priroda sporta jer je sport jedan od najvažnijih dijelova života suvremenog civilnog društva.

Sport u Republici Hrvatskoj temelji se na načelu autonomije sporta i sportskih organizacija, što se odnosi na: autonomiju od svih utjecaja i miješanja politike, države ili treće strane u pitanja djelovanja i organizacije sporta,

odlučivanja u sportskim tijelima svih razina, odgovarajuće financiranje iz javnih izvora i na raspodjelu i trošenje financijskih sredstava, donošenje, provedbu i tumačenje pravila koja se odnose na sport i sportske aktivnosti, koja ipak moraju biti u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonima. U Republici Hrvatskoj, kao i u većini zemalja Europe i svijeta, karakterističan je piramidalni model sporta. To je sustav udruživanja subjekata na području jednog sporta, od najnižeg razine sportskih klubova do koji se udružuju u regionalne sportske saveze pojedine države, a oni pak u nacionalne sportske saveze. Nacionalni sportski savezi za pojedini sport udružuju se u europske saveze koji su dijelom međunarodnog (svjetskog) udruženja za pojedini sport. Sportom na svjetskoj razini upravljaju međunarodna sportska udruženja, zasebno za svaki sport, a koja se opet udružuju u određene organizacije, među kojima je najveća i najutjecajnija SportAccord (do 2009. g. GAISF) u koju se udružuju međunarodna sportska udruženja olimpijskih i paraolimpijskih sportova. Na međunarodnoj je razini najutjecajnija sportska organizacija Međunarodni olimpijski odbor (MOO), iako su glavne zadaće olimpijskih odbora ograničene na organizaciju olimpijskih igara i promicanje olimpizma, grade nevladinu piramidu sustava sporta. Na piramidalnom vrhu nalazi se Hrvatski olimpijski odbor on djeluje kao nacionalni olimpijski odbor, savez nacionalnih sportskih saveza te savez županijskih sportskih zajednica.

Pošto sa takvim nacionalnim statusom saveza djeluju i Hrvatski savez sportske rekreacije „Sport za sve“, Hrvatski školski sportski savez, Hrvatski sveučilišni sportski savez, Hrvatski paraolimpijski odbor. Djelatnost sporta u RH regulirana je Zakonom o sportu (NN 71/06, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20 i 77/20), te Zakonom o udrugama (NN 74/14, 70/17 i 98/19), te drugim zakonima koji se tiču sportske djelatnosti i neposredno utječu na provedbu sporta. Zakon o sportu prvi puta je donesen 1990. godine, zatim 1992., značajno je mijenjan 1995., a nova verzija usvojena je 1997. godine, pa potom važeći Zakon o sportu iz 2006., koji ima poseban aspekt jer je tu posebno naglašena razlika između amaterskog od profesionalnog sporta i riješeni status profesionalnih sportaša. ■ M. Č.

Piše: Arijana Raspudić

KLINIČKE AKTIVNOSTI

Pravna klinika OSIJEK PRO BONO pored svoje redovite aktivnosti pružanja besplatne pravne pomoći siromašnim građanima svake godine ostvaruje uspješne suradnje s vrhunskim pravnim stručnjacima, ambasador Sjedinenih Američkih Država, udrugama civilnog društva te pravnim fakultetima i pravnim klinikama iz zemlje i inozemstva.

Američki javni tužitelj Thomas Dougherty.

Naše kliničarke Ana-Marija i Lucija u prostorijama Info Centra za iseljene ukrajinske građane.

1. POSJET AMERIČKOG JAVNOG TUŽITELJA

22. ožujka 2022. je u organizaciji Pravne klinike Pravnog fakulteta Osijek - Klinike za besplatnu pravnu pomoć OSIJEK PRO BONO predavanje na Pravnom fakultetu Osijek održao američki javni tužitelj Thomas Dougherty na temu "The US Approach to Combating Cybercrime". Izvrsna posjećenost predavanja potvrđuje visoki interes naših studenata za navedenu materiju koja će u budućnosti, sasvim sigurno, biti predmet daljnjih obrada i razmatranja. Zahvaljujemo našim američkim prijateljima na dolasku u Osijek i izvrsnom predavanju koje je bilo popraćeno brojnim pitanjima naših studenata.

2. SURADNJA S CENTROM ZA NESTALU I ZLOSTAVLJANU DJECU

U suradnji s Centrom za nestalu i zlostavljenu djecu studenti kliničari Pravne klinike OSIJEK PRO BONO

u ožujku započeli su pružanje pravne pomoći osobama iz Ukrajine koje su pristigle i pristižu na područje Osječko-baranjske županije. Riječ je o hvale-vrijednoj aktivnosti naših studenata koji ovime iskazuju ne samo svoje pravne sposobnosti već i naglašenu spremnost za humanitarni rad. Svijest o posljedicama rata je uvijek bila prisutna u našem radu u kojemu smo se nebrojeno puta susreli s ljudima koji su proživjeli posljedice rata i ratnih stradanja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

3. SUSRET PRAVNIH KLINIKA U RIJECI

8. i 9. rujna sudjelovali smo na susretu hrvatskih pravnih klinika u Rijeci u organizaciji Pravne klinike Pravnog fakulteta u Rijeci. Naši studenti imali su priliku razmijeniti iskustva s kolegama iz Zagreba, Splita i Rijeke te dobiti uvid o stanju u pravosuđu od strane stručnjaka iz pravne prakse. ■ A. R.

Voditelj Klinike izv. prof. dr. sc. mr. sc. Zvonimir Jelinić s kliničkim prijateljima na Konferenciji u Stellenboschu.

Intervju proveo: Zvonimir Jelinić

The special New Year's clinical interview with John S. Allen, Herschel G. Langdon Clinical Professor of Law from the University of Iowa.

John can you please briefly describe clinical programs at the IC Law School? How long have they been running?

We have had clinical programs at the University of Iowa College of Law since the 1970s. The types of cases and matters have changed over the years with the specific expertise of the clinical faculty members involved at any particular time. It began primarily as a clinic that assisted prisoners in post-conviction cases, and later expanded to include civil litigation, trial level criminal defense, and transactional services.

Here is a general description of our current clinic that the clinical faculty recently developed for our admissions office as they talk with prospective students:

In the Iowa Law Clinic, students act as attorneys, not interns. They learn necessary skills that cut across practice areas, from client interviewing and case theory development to cultural competence and resilience. Students have primary responsibility for the representation of their clients at all stages of the legal process and learn to use and trust their legal judgment.

The Law Clinic functions like a single law firm with six distinct practice groups: Federal Criminal Defense, Civil & Employment Litigation, Estate Planning, Law & Policy in Action, Immigration, and the Community Empowerment Law Project. The Legal Clinic is unique in that students can choose to focus on one area of law or explore different interests by participating in two practice groups.

Federal Criminal Defense. Represent indigent individuals charged with federal crimes in the US District Courts of Iowa and engage in post-conviction and decarceration litigation in the US Courts of Appeals for the Eighth and Sixth Circuits.

Law & Policy in Action. Support community-based initiatives that improve housing opportunities, empower people with disabilities, and combat discrimination against LGBTQ+ individuals, through education, training, technical assistance, and research.

Immigration Advocacy. Represent juveniles and adults in deportation/removal proceedings and affirmative applications, including humanitarian relief, legal permanent resident status, and naturalization, and advocate on legal and policy issues affecting the civil rights of immigrants and their communities.

Estate Planning. Provide basic estate planning and document preparation services for clients and families, as well as interactive workshops on wills, trusts, financial and medical directives, and guardianships and conservatorships.

Civil & Employment Litigation. Represent clients in a wide range of civil matters before Iowa state courts and administrative agencies, with a focus on advocacy for workers in employment matters, including race and gender discrimination, wage theft, and unemployment insurance claims.

Community Empowerment Law Project. Advance racial, economic, and social justice in Iowa through collaborative representation of organizations, communities, and government entities in transactional and policy matters, including strategic planning, design of advocacy campaigns, and legislative drafting.

Why is it so important at American law schools to have a respectable clinical program integrated with the law school study program?

The American Bar Association Standards for Approval of Law Schools now require six hours of “experiential education.” I believe that clinical programs are the most effective experiential courses. Prospective students expect that a law school will have a range of clinical opportunities.

If we understand a law school’s primary mission to be to prepare professionals for the actual practice of law, of course we must bridge theory and practice. The traditional law school curriculum as it existed before the clinical movement addressed a narrow set of skills required for the practice of law. It was heavy on analysis, writing, and research, but almost completely lacking in addressing case planning, interviewing, counseling, legal strategy, and the myriad other core skills that make up the practice of law.

I have seen as well a synergy between the classroom and clinical work. Many students find a renewed passion for the study of law when they look at legal doctrine from the perspective of an actual client situated in the world. The law becomes dynamic as it interacts in the actual world. Some would say that law cannot be truly understood except in context.

Clinical professorship is something we do not have in continental Europe. Is clinical professorship perceived as something outside of the regular academic hierarchy? What’s the difference? How many clinical professors do you have at the moment?

The status of clinical teachers in the U.S. academy has evolved and has been an issue that has been at times contentious. Many clinicians now share full tenure and have the same security of position and voting rights as others on the faculty. But the nature of the clinical status varies widely across institutions. Iowa’s clinic was started by fully tenured professors who maintained an interest in practicing law and thought it important that students have an opportunity to share in that practice. As you know, practicing law can be demanding and the client obligations competed for time and resources with demands to continue in traditional legal scholarship. Over time, we developed a “clinical professor” status that does not require traditional scholarship. This has comparable security of position through recurring, presumptively renewable long term contracts. We also have voting rights on all issues other than tenure decisions and tenure track hiring. There is some interest in revisiting this status to return clinicians to the tenure track.

Over the years, some law schools have offered little by way of status and security for clinicians despite ABA accreditation requirements that law schools provide similar security of position. There has been increasing pressure to offer the job security which supports academic freedom and to afford clinicians meaningful rights in law school governance.

We are now coming full circle on issues of status. There is a significant movement within the clinical community for traditional tenure. Clinicians have been active scholars. Often this scholarship focuses on clinical pedagogy or on the substantive areas in which clinicians work. There can be no doubt that clinicians have made significant contributions to scholarship about law and about the practice of law and that the academy is richer through their inclusion.

How many cases IC Law Clinics handle per year? Do you have in place some triage rules or you serve anybody who shows up, taking into account that the person in question does not have money to pay for the legal services?

I am sorry that we have not maintained good statistics as to the number of cases that we handle. The Iowa clinic has tended to handle more long term and complex matters so we are not able to handle a high volume of cases. For example, my clinic represents persons in court on employment matters. The typical employment discrimination case might take a year or more to resolve and would involve substantial

research, interviewing, discovery, and possibly a trial if the case does not settle. Likewise, one of my colleagues represents defendants in federal criminal cases which are high stakes and require substantial resources. Given the complexity of matters, our clinic probably handles fewer than 200 cases in a year.

We will do intakes for persons whose problems fall within the areas in which we work. We do not have formal income guidelines for our work, but we are always attentive to whether or not the individual would be able to get representation from the private bar or other legal services providers. Free legal services are very limited and we want to make sure that we expand the availability of services within our community with the legal help that we can provide.

Given that we generally are making substantial, long term commitments to clients whom we represent, we are not able to take on all cases and find that we have to be selective. We ask: Can this person get help elsewhere? Is this case within our expertise, or can we acquire the expertise in the course of the case? Does this case present learning opportunities within the capabilities of a relatively inexperienced advocate? Do we have the financial resources to advance the case (e.g. costs for experts, depositions, etc.)? In my clinic, the clinic law students participate in the decision about whether to take a particular case. I think that this is an important learning opportunity and helps raise an awareness of the significant gaps in the availability of legal services for low income persons in the U.S.

Court representation is something we cannot do here because the Legal Aid Act forbids us to take cases to courts. But the court rules allow clinics to take cases to court everywhere in America, am I right? Students are not allowed to stand alone before courts but only together with someone holding the bar exam, right?

Yes, I think that every state allows student representation in court, though there is variation among the states as to the scope of that authority. Student practice rules all require that the student representation be under at least the general supervision of a licensed attorney, and some rules require the presence of that attorney at all times.

In our clinic, we are present for all court proceedings. The student takes the lead role in most cases, but there is always a faculty member there to assist. Our students have appeared in state and federal courts at both the trial and appellate level.

Did you have a lockdown in Iowa in 2020? Have you been operating normally during these corona times....deadlines are big problems when it comes to any kind of legal aid. What can you tell us about recent clinical activities – did you come up with something new, some new focus areas, something that relates to the issues that came up during the pandemic?

The 2020 has been a difficult time for our judicial system. Jury trials were delayed throughout the spring into the summer. We restarted them in July, but shortly thereafter we had to stop again with rising rates of infection. We have done hearings, depositions, and other proceedings by telephone and by Zoom.

We do employment cases in my clinic. The U.S. started a new set of unemployment benefits for persons affected by the pandemic, which included workers in the gig economy and other self-employed workers. The statutes were drafted quickly, there are no implementing regulations, and of course no judicial interpretation given that the programs are new. My clinic students represented persons in appeals regarding eligibility for these benefits. Many of our clients have been truly desperate because of the loss of work. I feel that we have been successful in our efforts and the students have been very grateful for the opportunity to help people in need during this time.

My colleague Alison Guernsey, who does federal criminal representation, has been working with clinic students on behalf of inmates in federal prisons to get “compassionate relief.” Our prisons and jails have had terrible problems with the spread of the virus. Prof. Guernsey and her students have worked to get release for inmates with underlying health conditions that put them at significant risk. Another colleague, Len Sandler, has been working with clinic students to write wills and other planning documents. The pandemic has prompted many people to look at their estate plans.

Pravna klinika "OSIJEK PRO BONO"

BESPLATNA PRIMARNA PRAVNA POMOĆ

UNIVERSITY LEGAL AID CLINIC

Pravna klinika „OSIJEK PRO BONO“

Pravna klinika Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO je ustrojbenja jedinica Pravnog fakulteta u Osijeku koja djeluje u skladu sa Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći, pruža primarnu pravnu pomoć te je registrirana pri Ministarstvu pravosuđa.

Misija Klinike je osposobljavanje studenata Pravnog fakulteta u Osijeku za rad u pravnoj praksi kroz organizirani timski rad na stvarnim predmetima građana slabog materijalnog statusa.

Osim ustrajnog rada na unaprjeđenju sustava besplatne pravne pomoći Klinika predano radi na uspostavi društva vladavine prava u kojemu jaki štite slabe te razvoju i realizaciji novih programskih inicijativa znanstvenog i stručnog karaktera radi poticanja na nužne kurikularne reforme pravnog i općenito visokog obrazovanja, bržu integraciju hrvatskog visokog obrazovanja u europske i svjetske okvire te praćenje najnovijih trendova na polju prava, pružanja pravne pomoći i edukacije pravnika.

University legal aid clinic

Law Clinic OSIJEK PRO BONO is the general live client drop-in legal advice clinic that has been registered with the Ministry of Justice as primary legal aid provider since 2015. From that time on the Clinic is successfully providing primary legal aid to poverty stricken citizens in Osijek-Baranja County. Beside providing legal assistance, the Clinic is devoted to providing law students with a wide range of important legal skills that are not part of the regular law study curricula. Consequently, the Clinic is persistently advocating for the reform of the current system of legal and higher education and rapid integration of Croatian higher education into European and global educational context.

Knowing how hard it is for foreign nationals, primarily incoming students to obtain free legal information and advice, our newest project is "Campus Legal Aid Clinic" which primary aim is to help all foreign students at the University of Osijek with various legal issues including but not limited to housing, medical care and residence permits.

Please feel free to contact us by email (see below).

PRAVOS

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo
pravosuđa

031 / 327 - 822
osijekprobono@gmail.com

***Pravna klinika Pravnog fakulteta u Osijeku OSIJEK PRO BONO
želi Vam novu godinu bez pravnih problema!***